

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДНІПРОВСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ
КАФЕДРА ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

Завідувачка кафедри,

к.е.н., доцент

_____ **О.М. Губарик**

« ____ » _____ **2025 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи
управління фінансово-економічною безпекою підприємства**

**Виконав: здобувач вищої освітньо-освітньо-професійної програми
«Управління фінансово-економічною безпекою»
зі спеціальності
073 «Менеджмент»**

Ілля ТУРОВ

Керівник: проф. Галина ПАВЛОВА

Дніпро – 2025

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічної безпеки
Освітній ступінь магістр
Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В. о. завідувача кафедри
_____ Ольга ГУБАРИК
«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти

ТУРОВА ІЛІІ РОМАНОВИЧА

- 1. Тема кваліфікаційної роботи** «Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства»
- 2. Керівник роботи** Павлова Галина Євгенівна, д.е.н., професор
- 3.** затверджені наказом ДДАЕУ від «07» жовтня 2025 р. № 2994.
- 4. Строк подання здобувачем роботи** – 12 грудня 2025 р.
- 5. Вихідні дані до роботи:** інструктивні матеріали щодо управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства, річні фінансові звіти ТОВ «Сільськогосподарське підприємство ЛІДЕР-АГРО» м. Апостолове за 2020-2024 роки.
- 6. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** Вступ. 1. Базові засади та характеристики інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства 2. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підприємства задля його економічної безпеки 3. Модернізація інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності підприємств. Висновки та пропозиції.
- 7. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).** Процес інформаційно-аналітичного забезпечення. 2. Комплекс основних показників і факторів, які характеризують стан господарської діяльності підприємств. 3. Якісний рівень економічної безпеки. 4. Шкала рейтингової оцінки ключових показників економічної ефективності підприємства (залежно від відповідності нормативним рівням). 5. Характеристики інформаційно аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта господарювання 6. Етапи стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства. 7. Розрахунок показників ліквідності коштів підприємства. 8. Показники фінансової стійкості ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». 9. Визначення типу фінансової стійкості ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». 10. Економічна ефективність

використання оборотних коштів ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». 11. Оборотність оборотних коштів ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». 12. Дебіторська та кредиторська заборгованість ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». 13. Результати фінансового аналізу ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» у взаємозв'язку з його економічною безпекою. 14. Модель інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності підприємства. 15. Структурно-логічна модель інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.

8. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

9. Дата видачі завдання 10 травня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Базові засади та характеристики інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства	Травень 2025 р.	
2	Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підприємства задля його економічної безпеки	Червень 2025 р.	
3	Модернізація інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності підприємств	Вересень 2025р.	
5	Висновки і пропозиції	Жовтень 2025 р.	
6	Оформлення дипломної роботи	Листопад 2025 р.	

Здобувач

_____ (підпис)

Туров І.Р.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Павлова Г.Є.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. БАЗОВІ ЗАСАДИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності в сфері економічної безпеки	9
1.2. Базові засади формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства	15
1.3. Характеристики інформаційно аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта господарювання	19
Висновки до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗАДЛЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	26
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» м. Апостолове Дніпропетровської області	26
2.2. Стратегічний підхід до управління фінансовою безпекою підприємства	29
2.3. Інструментарій інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності підприємства	32
2.4. Аналіз фінансового стану як ключова позиція в системі економічної безпеки підприємства	36
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	44
3.1. Моделювання інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності підприємства	44
3.2. Розроблення заходів управління ризиками економічної безпеки	49
3.3. Розроблення структурно-логічної моделі для забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства	55
Висновки до розділу 3	58
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	71

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства».

Кваліфікаційна робота: 61 ст., 11 рис., 10 табл., 9 додатки, 75 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процеси, які формують умови для інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні підходи до формування, функціонування та удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства, включаючи інструменти збору, обробки, аналізу й використання інформації для прийняття управлінських рішень.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад, аналіз існуючого стану та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства з метою підвищення ефективності виявлення, оцінювання та нейтралізації фінансових загроз.

Удосконалено методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, що полягає у поєднанні централізованої інтегрованої бази даних, ВІ-аналітики та системи раннього попередження.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовувалися такі методи дослідження: монографічний, розрахунково-конструктивний, математико-економічний, економіко-статистичний, системний підхід, горизонтальний і вертикальний аналіз, методика фінансових коефіцієнтів, а також інші економічні інструменти аналізу.

АНОТАЦІЯ

УДОСКОНАЛЕННЯ, ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, СИСТЕМА, УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ, ПІДПРИЄМСТВО.

ABSTRACT

IMPROVEMENT, INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT,
SYSTEM, FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT,
ENTERPRISE.

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах динамічних змін ринкового середовища, зростання конкуренції та посилення впливу зовнішніх загроз питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств набуває особливої важливості. Сучасні підприємства функціонують у ситуації високої невизначеності, що пов'язано з коливаннями макроекономічних показників, інфляційними процесами, нестабільністю фінансових ринків, загрозами кіберпростору та зростанням ризиків шахрайства. За таких умов ефективне управління фінансово-економічною безпекою неможливе без якісного інформаційно-аналітичного забезпечення.

Система інформаційно-аналітичної підтримки виступає ключовою складовою управлінського процесу, оскільки забезпечує керівництво підприємства достовірними, своєчасними та релевантними даними для ідентифікації загроз, оцінки ризиків та прийняття обґрунтованих рішень.

Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою сприятиме підвищенню стійкості підприємства, оптимізації витрат, запобіганню фінансовим втратам та формуванню дієвих механізмів протидії загрозам. Саме тому дослідження сучасних підходів, інструментів і технологій аналітичної підтримки управління фінансово-економічною безпекою є надзвичайно актуальним та має важливе наукове і практичне значення.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних засад, аналіз існуючого стану та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства з метою підвищення ефективності виявлення, оцінювання та нейтралізації фінансових загроз. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- розкрити теоретичні основи інформаційно-аналітичного

забезпечення підприємницької діяльності в системі економічної безпеки;

- обґрунтувати базові засади формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства;
- охарактеризувати ключові параметри та інструменти інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» м. Апостолове Дніпропетровської області»;
- оцінити стратегічний підхід до управління фінансовою безпекою досліджуваного підприємства;
- проаналізувати інформаційно-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством;
- провести комплексний аналіз фінансового стану підприємства;
- розробити модель удосконаленого інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства;
- сформулювати практичні рекомендації щодо удосконалення управління ризиками економічної безпеки;
- обґрунтувати заходи щодо підвищення рівня фінансової стійкості та захищеності підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси, які формують умови для інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні підходи до формування, функціонування та удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства, включаючи інструменти збору, обробки, аналізу й використання інформації для прийняття управлінських рішень.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовувалися такі методи: загальнонаукові: *аналіз і синтез* — для

вивчення теоретичних засад економічної та фінансової безпеки, структури інформаційно-аналітичної системи; *абстрагування та узагальнення* — для формування висновків і пропозицій; *системний підхід* — для дослідження інформаційно-аналітичного забезпечення як інтегрованої системи управління; економіко-статистичні - *порівняльний аналіз* — для оцінки динаміки фінансових показників підприємства; *індексний метод, групування, структурний аналіз* — для ідентифікації фінансових ризиків; *графічний метод*— для наочної інтерпретації результатів.

Наукова новизна роботи полягає у такому:

удосконалено

- методичний підхід до формування інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, що полягає у поєднанні централізованої інтегрованої бази даних, ВІ-аналітики та системи раннього попередження;

набуло подальшого розвитку

- підхід до оцінювання інформаційних потоків підприємства через визначення показників якості інформації (актуальність, повнота, достовірність, оперативність) та їх впливу на рівень фінансової безпеки;

- запропонована модель удосконаленого інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки, яка передбачає цифрову інтеграцію інформаційних ресурсів, розширені можливості моніторингу ризиків та застосування прогностичної аналітики.

Практичне застосування запропонованих автором пропозицій

Досягнуті результати обґрунтовуються на запропонованих заходах і методичних підходах, які сприяють удосконаленню інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» м. Апостолове Дніпропетровської області, а саме для оптимізації інформаційних потоків, удосконалення фінансового контролю, підвищення рівня економічної безпеки, впровадження системи ризик-

орієнтованого управління. Практичне значення розроблених рекомендацій підтверджує їх успішну реалізацію в господарській діяльності підприємства.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» на базі Дніпровського державного аграрно-економічного університету 22-23 жовтня 2025 р.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновку та пропозицій, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 61 сторінках, містить 10 таблиць, 11 рисунків та 9 додатки. Список використаних джерел містить 75 найменувань.

РОЗДІЛ 1. БАЗОВІ ЗАСАДИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності в сфері економічної безпеки

Сучасна господарська діяльність базується на застосуванні комплексної системи оцінки ризиків і загроз, що зумовлює необхідність постійного вдосконалення методичних підходів та інструментів інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства. Оптимізація таких методів та інструментів перебуває на перетині кількох наукових напрямів, зокрема фінансового аналізу, статистики та теорії ймовірностей.

Процес інформаційно-аналітичного забезпечення є двоетапним і охоплює збирання та подальший аналіз інформації. Достовірність і своєчасність отриманих результатів виступають показником ефективності обох етапів.

Під час збирання інформації використовуються різноманітні джерела - статистичні дані, аналітичні огляди, фінансова звітність та макроекономічні показники, що характеризують стан економіки на різних рівнях. На етапі аналізу застосовуються методи оцінювання та інтерпретації отриманих даних.

Міжнародний досвід відзначається різноманітністю підходів до роботи з інформацією, що знайшло відображення у працях таких дослідників, як Бушнов С. В. [9], Ввасилишин С.І [10], Bondar I., Doroshenko T. [1], Баланда А. Л. [3].

Згідно з сучасними науковими підходами, основна концепція інформаційно-аналітичної моделі розглядається як двокомпонентна система зі зворотним зв'язком, що забезпечує коригування застосовуваних форм та

методів (рис. 1.1).

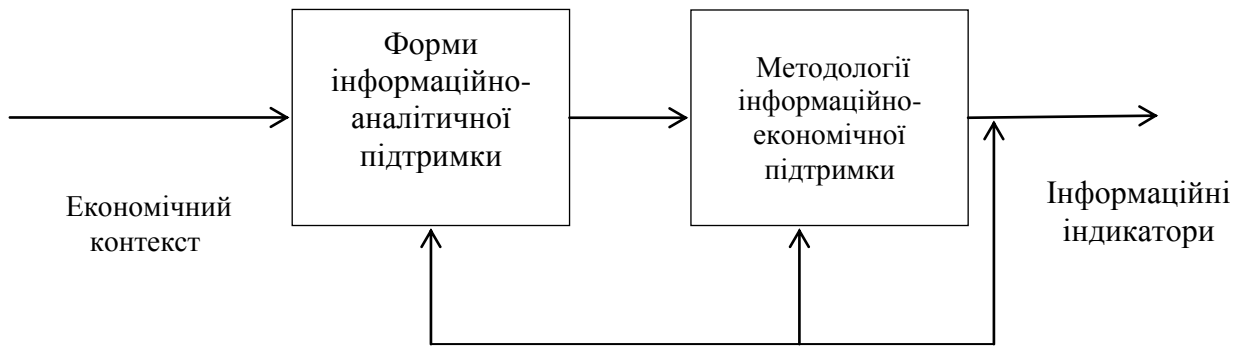

Рис. 1.1. Процес інформаційно-аналітичного забезпечення

Первинний збір інформації для аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємств здійснюють різноманітні суб'єкти, серед яких важливе місце посідають міжнародні статистичні установи, звітні організації та аналітичні центри. Ці структури функціонують як інформаційні вузли, що акумулюють дані з багатьох країн світу, забезпечуючи їх систематизацію та подальше використання. Окремі з них також займаються розробленням методичних підходів до проведення статистичного аналізу, що підвищує якість та достовірність отриманих результатів.

Об'єктом інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки виступає економічне середовище, у межах якого формуються показники діяльності підприємств. До кола міжнародних суб'єктів цього процесу належать також міжнародні інформаційно-аналітичні організації, які не лише розробляють рекомендації для бізнес-сектору, але й проводять дослідження щодо тенденцій його розвитку. Серед них можна виокремити такі інституції, як ЮНІДО [7], Міжнародний валютний фонд [4] та Банк реконструкції та розвитку [1]. Їхня діяльність спрямована на виявлення ключових проблем у промисловому секторі країн із недостатньо розвиненою економікою та формування практичних рекомендацій для їх подолання. Зокрема, ЮНІДО зосереджує свою роботу на аналітичній підтримці підприємств машинобудівного профілю, сприяючи розвитку інвестиційної діяльності, переданню технологій, підвищенню конкурентоспроможності

промисловості, ефективному природокористуванню та переходу до стійкої енергетики.

Інформаційне забезпечення економічної безпеки полягає у визначенні рівня ключових показників, які відображають окремі аспекти функціонування підприємства, а також ступеня впливу можливих негативних факторів на його діяльність. Економічні показники характеризують не лише поточний стан підприємства, але й відображають тенденції його розвитку у минулому та майбутньому, що робить їх одним із найефективніших інструментів оцінювання господарських процесів.

За своїм змістом такі показники поділяються на кількісні та якісні. Кількісні відображають числові параметри певних економічних явищ і процесів, тоді як якісні характеризують рівень ефективності діяльності підприємства загалом. Залежно від способу вираження результату господарської діяльності поділяються на абсолютні, що відображають обсяги у натуральних вимірниках, та відносні, які демонструють співвідношення між різними економічними величинами. Крім того, за критерієм формування показники розрізняють на планові, що базуються на аналізі динаміки попередніх і поточних періодів, та звітні, які відображають фактичні результати. Порівняння цих показників дає змогу зробити висновки щодо можливостей оптимізації господарської діяльності та підвищення рівня економічної безпеки підприємства.

Звітні показники формуються на основі даних бухгалтерського, статистичного та управлінського обліку і характеризують фактичний стан процесів та явищ у поточний період. На рисунку 1.2 наведено основні чинники, що визначають рівень економічної безпеки підприємства, а також взаємозв'язок між ними та показниками, які можуть кількісно або якісно відображати їх вплив.

Оскільки рівень економічної безпеки має відображати узагальнену характеристику фінансового стану підприємства, доцільним є формування інтегрованого показника, який поєднує низку ключових фінансових

індикаторів. Такий підхід дозволяє забезпечити комплексну оцінку результативності діяльності та стабільності підприємства в умовах динамічного економічного середовища.

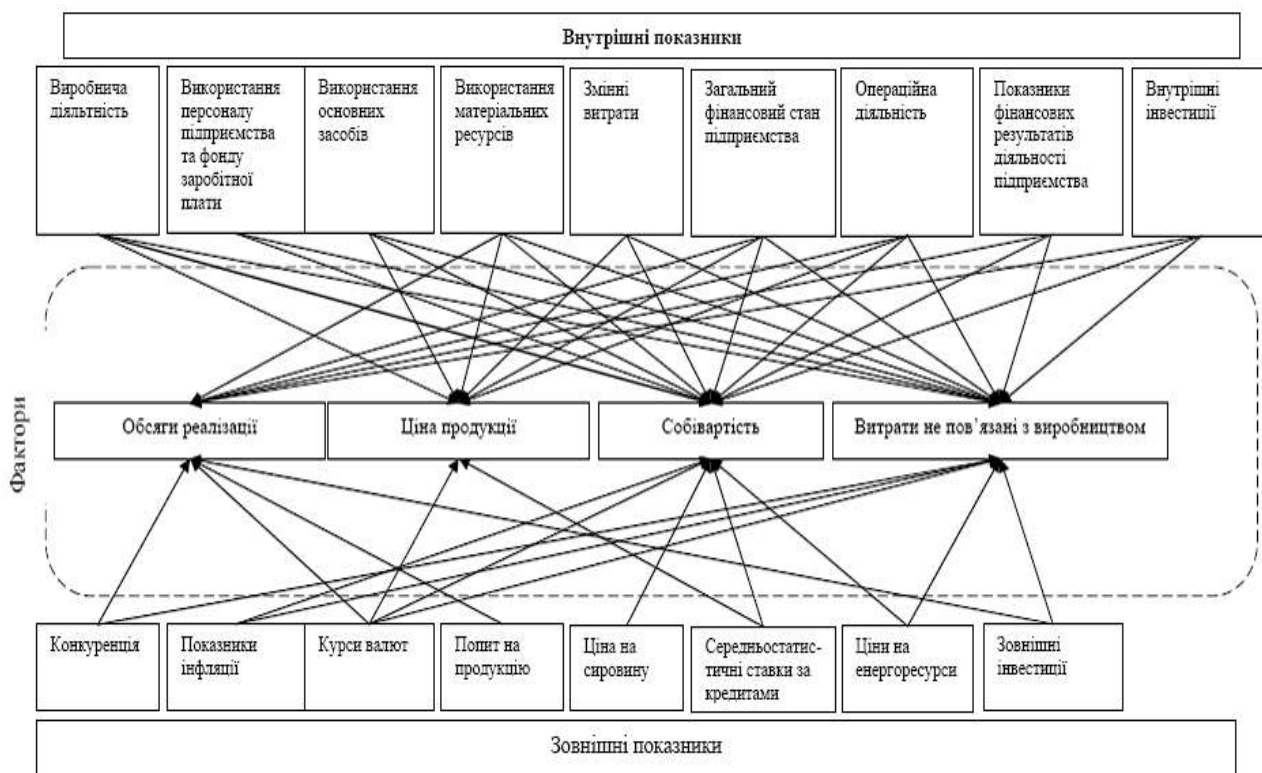

Рис. 1.2. Комплекс основних показників і факторів, які характеризують стан господарської діяльності підприємств

Запропонований комплексний показник економічної безпеки охоплює декілька складових, що відображають ефективність виробництва, прибутковість активів і власного капіталу, рівень рентабельності реалізованої продукції, платоспроможність підприємства, структуру його капіталу та швидкість обороту оборотних активів. Кожен із цих елементів має самостійне аналітичне значення, водночас у сукупності вони створюють повну картину фінансової надійності підприємства.

Показник ефективності виробництва відображає співвідношення операційного прибутку до сукупних витрат, що включають як змінні, так і постійні складові. Його моніторинг є важливим інструментом оцінювання

раціональності використання ресурсів, адже він дозволяє визначити, наскільки підприємство здатне зменшувати витрати виробництва без погіршення якості продукції.

Рентабельність активів характеризує ефективність використання наявних ресурсів і визначається як співвідношення чистого прибутку до середньорічної вартості активів, що дає змогу оцінити загальну результативність управління майном підприємства. Аналогічно, рентабельність власного капіталу, розрахована як за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування, так і за чистим прибутком, відображає ефективність використання власних фінансових ресурсів у процесі господарювання.

Рентабельність продажу дає уявлення про частку прибутку, отриманого від реалізації продукції, у загальному обсязі виручки, що свідчить про здатність підприємства ефективно працювати на ринку. Коефіцієнт поточної платоспроможності демонструє можливість підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання, а коефіцієнт концентрації власного капіталу — частку власних коштів у загальній структурі активів, що характеризує фінансову стійкість. Водночас коефіцієнт оборотності оборотних активів показує швидкість їх використання в процесі господарської діяльності, тобто ефективність управління оборотним капіталом.

Узагальнюючи зазначені показники, комплексний індикатор економічної безпеки сільськогосподарських підприємств може бути визначений за допомогою відповідної розрахункової формули (1.1), яка дозволяє інтегрально оцінити фінансову стійкість і ефективність функціонування суб'єкта господарювання:

$$\text{ПЕБ} = \sum_{i=1}^n \text{БФ}_i, \quad (1.1)$$

де: ПЕБ – інтегральний показник економічної безпеки; БФ_і – бальна оцінка і-го показника фінансової результативності, визначена відповідно до його нормативного значення; n – кількість показників, що характеризують

фінансову ефективність діяльності підприємства.

Оцінювання кожного показника фінансової ефективності сільськогосподарських підприємств доцільно проводити за допомогою бальної системи, орієнтуючись на встановлені нормативні межі їх значень. У межах цієї шкали нормативні параметри економічної ефективності приймаються за середній рівень, що наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Шкала рейтингової оцінки ключових показників економічної ефективності підприємства
(залежно від відповідності нормативним рівням)

№	Показник	Нормативний рівень	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
1	Ефективність виробництва (ЕФВ)	0,3	0,08	0,14	0,3	0,28	0,34
2	Рентабельність активів (РА)	0,2	0,04	0,08	0,2	0,14	0,18
3	Рентабельність власного капіталу за прибутком від звичайної діяльності до оподаткування (РВКзд)	0,4	0,11	0,21	0,4	0,41	0,51
4	Рентабельність власного капіталу за чистим прибутком (РВКчп)	0,4	0,11	0,21	0,4	0,41	0,51
5	Рентабельність реалізації продукції (РПП)	0,16	0,06	0,11	0,16	0,21	0,26
6	Коефіцієнт поточної ліквідності (КПП)	1,6	0,51	1,01	1,6	2,01	2,51
7	Коефіцієнт фінансової автономії (КВК)	0,7	0,21	0,41	0,7	0,81	1,01
8	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів (ООА)	2	0,34	0,68	1,1	1,34	1,68

Оскільки система включає 8 ключових показників, кожен з яких оцінюється за п'ятибальною шкалою, ми пропонуємо якісну класифікацію рівня фінансово-економічної безпеки підприємств (див. рис. 1.3).

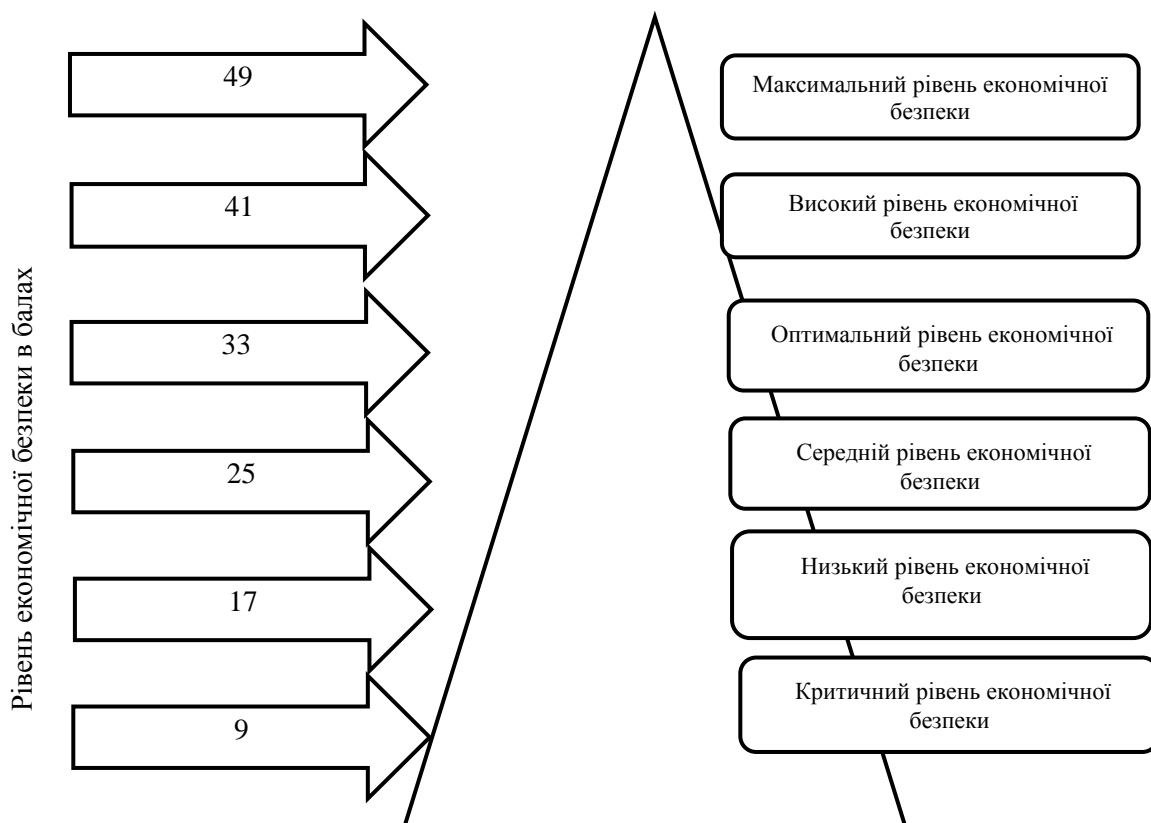

Рис. 1.3. Якісний рівень економічної безпеки

Отже, системний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств у межах інформаційно-аналітичного забезпечення може ґрунтуватися на фінансових показниках, проте доцільно враховувати й інші складові цієї безпеки — соціальну, політичну, демографічну, виробничу, екологічну тощо.

1.2. Базові засади формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства

У науковій літературі спостерігаються різні підходи до трактування сутності інформаційного забезпечення управління підприємством. Частина дослідників розглядає його крізь призму технічного підходу. Зокрема, М. Денисенко та І. Колос визначають інформаційне забезпечення як систему, що

включає інформаційні ресурси, технології, програмне забезпечення та технічні засоби. Водночас у такому підході не враховується важливий елемент — роль фахівців, які за допомогою сучасних технологій здатні відбирати, узагальнювати та подавати інформацію у формі, зручній для прийняття управлінських рішень. З цієї точки зору варто погодитися з позицією Момот Т. В., Зубенко А. В., Вершиніна Д. М., які розглядають інформаційне забезпечення як процес, що поєднує моніторинг інформаційного середовища, зберігання, обробку та використання інформації для задоволення потреб у процесі досягнення цілей розвитку підприємства [46].

Такий підхід акцентує увагу на процедурному аспекті - взаємодії людського та технічного факторів, а також на цільовому спрямуванні процесу виявлення змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Важливо, що інформаційне забезпечення трактується як інструмент задоволення інформаційних потреб, необхідних для підготовки й реалізації управлінських заходів. Загалом його слід розглядати як комплекс дій, спрямованих на створення інформаційного підґрунтя для ефективного управління підприємством. З урахуванням попередніх зауважень щодо інформаційного шуму, доцільно доповнити поняття інформаційного забезпечення аналітичною складовою. Стосовно аналітичного забезпечення у наукових підходах переважають два напрями - вузький і розширений. Прикладом вузького підходу є визначення Омелянчук Т. М., який трактує його як забезпечення кількісної та якісної оцінки процесів, що відбуваються в керованій системі [51].

Розгляд наведеної позиції як вузької зумовлений тим, що вона обмежується лише внутрішнім середовищем об'єкта управління, що в контексті забезпечення безпеки підприємства є неприпустимим. Ознаки розширеного підходу простежуються у визначенні Волощук Л. О., який характеризує аналітичне забезпечення як ...безперервний процес підтримки управлінських рішень за допомогою певних організаційно-технологічних

процедур, інформаційних систем та рівня кваліфікації фахівців обліково-аналітичного апарату [16].

Перший підхід демонструє тенденцію до ототожнення інформаційно-аналітичного забезпечення з обліково-аналітичним. Це підтверджується твердженням Васильців Т. Г, який визначає інформаційно-аналітичне забезпечення як систему, що ...складається з низки підсистем, на вході якої є дані, зокрема, оперативного, статистичного, фінансового й управлінського обліку, відносно яких здійснюються процеси обробки (узагальнення, класифікації, перевірки, аналізу), а на виході – аналітичні звіти для застосування певними суб'єктами в процесі прийняття управлінських рішень [11].

Другий підхід відрізняється ширшим інформаційним охопленням та орієнтований на моніторинг зовнішніх і внутрішніх чинників. Так, Пилипенко А. А. наголошує, що інформаційно-аналітичне забезпечення полягає у ...накопиченні даних господарського обліку й зовнішньої інформації для аналізу та формування звітності для внутрішніх і зовнішніх користувачів у необхідному для них форматі [57].

Варто відзначити доцільність інтеграції облікових даних із зовнішніми відомостями, що надходять із підрозділів маркетингу, логістики чи конкурентної розвідки, адже саме такий підхід є ефективним для забезпечення фінансової безпеки підприємства. Узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що питанню формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою на сьогодні приділяється недостатньо уваги. З метою часткового усунення цієї прогалини запропоновано авторське бачення, яке подано у графічній формі (рис.1.4).

Формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємства ґрунтується на системному підході, який передбачає поєднання джерел інформації, методів її опрацювання та інструментів контролю. Першим етапом є встановлення, які саме дані

необхідні для оцінки рівня фінансової безпеки та прийняття управлінських рішень.

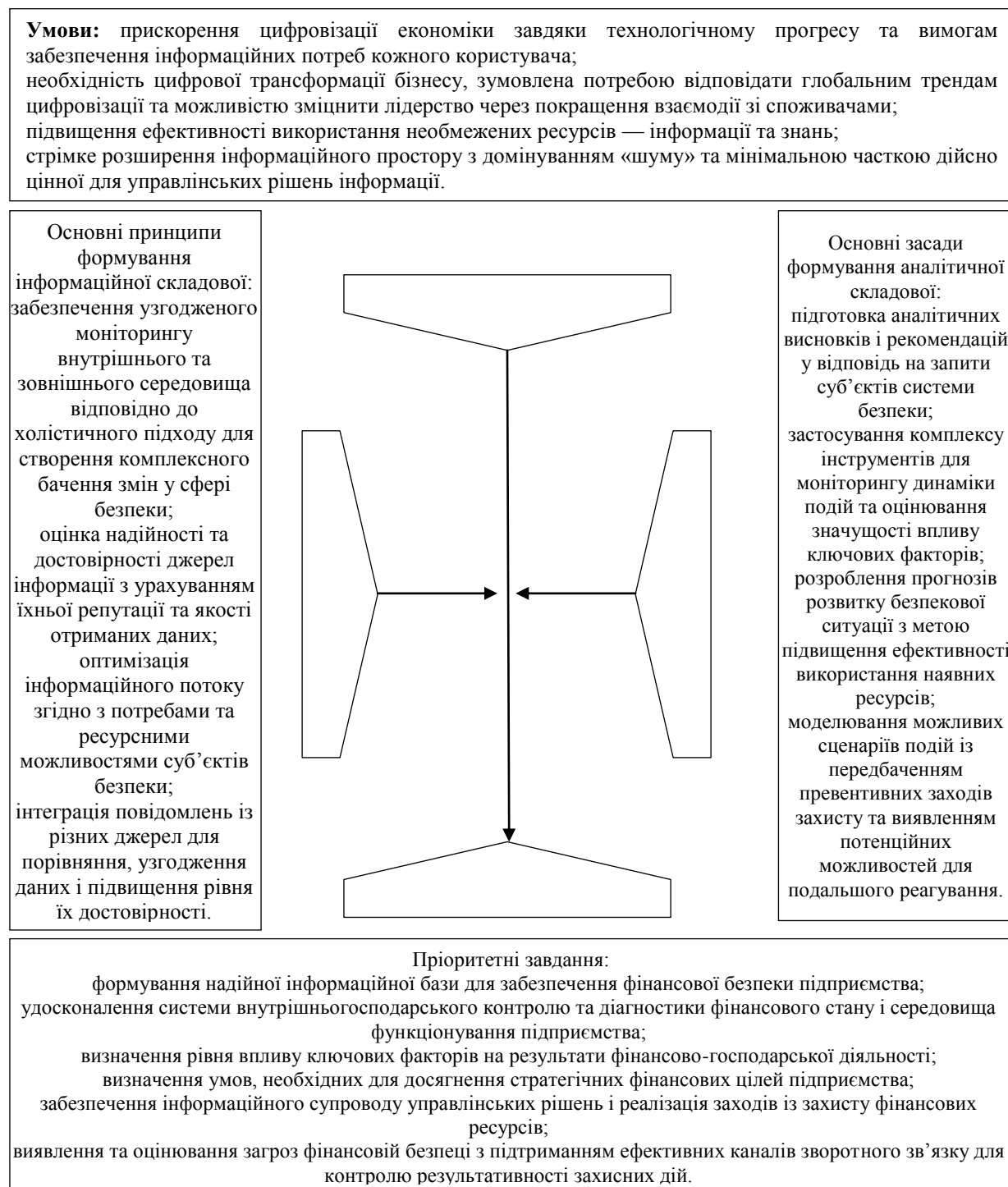

Рис. 1.4. Основні параметри інформаційно-аналітичного супроводу управління фінансовою безпекою підприємства

Інформаційні потреби формуються на основі: стратегічних цілей підприємства; потенційних загроз та фінансових ризиків; вимог внутрішнього

та зовнішнього контролю; потреб менеджменту в оперативних і прогнозних даних.

Інформаційно-аналітична система формується шляхом узгодження різних видів інформації: внутрішньої (бухгалтерський облік, управлінський облік, статистика, фінансові плани, бюджетування, звітність структурних підрозділів) та зовнішньої (державна статистика, інформація ринку, законодавчі зміни, кредитні та інвестиційні рейтинги, аналітика конкурентів).

Важливо забезпечити достовірність, повноту та актуальність інформаційних потоків.

Базові засади формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансовою безпекою формуються через визначення потреб, побудову системи збору та аналізу інформації, впровадження цифрових технологій і створення механізмів контролю. Така система дає змогу підприємству своєчасно виявляти фінансові загрози, оцінювати ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

1.3. Характеристики інформаційно аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта господарювання

У сучасній науці з питань економічної безпеки дедалі частіше використовується поняття «фінансово-економічна безпека», що підкреслює, по-перше, визначальну роль фінансової складової у формуванні загального рівня економічної безпеки. Саме фінансові ресурси виступають основою стабільного функціонування всіх елементів економічної системи як на мікро, так і на макрорівні. По-друге, цей термін відображає тісний взаємозв'язок між фінансовими та економічними процесами, що зумовлює ключову роль фінансів у забезпеченні стійкої діяльності будь-якого суб'єкта господарювання.

Фінансово-економічна безпека може розглядатися у двох аспектах: статичному, який характеризує досягнутий рівень захищеності підприємства в певний момент часу, та динамічному, що відображає розвиток і стабільність суб'єкта господарювання за умови підтримання безпеки в коротко- й довгостроковій перспективі [1].

За визначенням Хринюк О. С., Корчовна М. Р., фінансово-економічна безпека підприємства — це стан захищеності його потенціалу в різних напрямках діяльності від зовнішніх і внутрішніх загроз, як прямих, так і опосередкованих, а також здатність до самовідтворення й сталого розвитку [73].

На думку Васильців Т. Г., Ярошко О. Р., фінансово-економічна безпека передбачає захищеність ресурсного, виробничого та інтелектуального потенціалу підприємства від можливих ризиків і загроз через використання комплексу інструментів, методів, важелів і системи інформаційно-аналітичного забезпечення [20].

Найбільш комплексне поєднання статичних і динамічних характеристик поняття фінансово-економічної безпеки подано у праці [4], де її розглянуто як фінансово-економічний стан підприємства, що забезпечує захищеність його економічних і фінансових інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз і водночас створює передумови для стабільного функціонування та розвитку у коротко- й довгостроковій перспективі.

На думку Зачосова Н. В., Горячківська І. В безпеку суб'єкта господарювання доцільно трактувати як явище з двома взаємозалежними складовими — пасивною та активною [29]. Пасивна складова відображає відсутність або мінімальний вплив негативних зовнішніх факторів, що можуть порушувати стабільність підприємства. Коли ж виникають потенційні ризики, провідне значення набуває активна складова, яка реалізується через управлінські рішення, спрямовані на запобігання або зменшення наслідків небезпечних впливів. У реальних умовах обидва елементи функціонують у взаємозв'язку, забезпечуючи гнучке реагування на

зміни середовища. Таким чином, ефективне управління безпекою передбачає прийняття своєчасних рішень, спрямованих на мінімізацію ризиків і трансформацію загроз у можливості розвитку.

У межах управлінського підходу Баранова В.В. [4] трактує фінансово-економічну безпеку як сукупність управлінських рішень і дій, спрямованих на підтримання платоспроможності, ліквідності, оптимальне використання та розподіл фінансових ресурсів, а також на організацію ефективного контролю за всіма напрямками діяльності з метою своєчасного реагування на внутрішні й зовнішні виклики.

Основною метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є досягнення стабільності та ефективності функціонування, формування умов для сталого розвитку через своєчасне виявлення, оцінювання та нейтралізацію потенційних ризиків і загроз [7]. Механізм управління фінансово-економічною безпекою базується на поєднанні організаційних, нормативно-правових, методичних, інформаційних і аналітичних інструментів, що реалізуються відповідно до визначених принципів безпеки. Особливу роль у цій системі відіграє інформаційно-аналітичне забезпечення, яке забезпечує збір, опрацювання, аналіз та захист даних, необхідних для ухвалення управлінських рішень.

З позиції процесного підходу С. М. Фролов, О. В. Козьменко, А. О. Бойко та ін. [72] трактують інформаційно-аналітичне забезпечення як послідовну діяльність, що охоплює процеси збору, фіксації, оброблення та інтерпретації даних, результатом якої є прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення захисту фінансових і економічних інтересів підприємства в умовах цифровізації економіки. У свою чергу, Завербний А., Ноджак Л., Міщанчук С. [27] визначають його як цілісну взаємопов'язану систему, що передбачає відбір, структурування та оцінювання інформації про стан об'єкта управління з метою проведення діагностики, аналізу ситуації та формування своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень.

Система інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинна ґрунтуватися на принципах емерджентності, комплексності, безперервності та ефективності. Вона виступає ключовою складовою механізму управління безпекою, адже забезпечує формування єдиного інформаційного простору, у межах якого здійснюється узгодження дій між різними структурними підрозділами підприємства, підтримується безперервний обмін інформацією та забезпечується достовірність управлінських рішень. У контексті управління фінансово-економічною безпекою така система сприяє формуванню релевантної управлінської інформації, необхідної для оцінювання поточного стану підприємства, визначення рівня ризиків і прийняття ефективних рішень, спрямованих на їх мінімізацію. Водночас інформаційно-аналітичне забезпечення виконує аналітичну функцію, що дозволяє здійснювати оцінку рівня безпеки, виявляти проблемні аспекти діяльності підприємства та розробляти заходи реагування відповідно до отриманих результатів. Не менш важливим є прогностичний аспект цієї системи, який передбачає формування інформаційної бази для аналізу тенденцій розвитку та моделювання можливих сценаріїв зміни фінансово-економічного стану підприємства.

Для кожного окремого суб'єкта господарювання підсистеми інформаційного захисту, кадрового, методичного та нормативно-правового забезпечення мають подвійне значення, оскільки охоплюють як інформаційний, так і аналітичний рівні управління. Таким чином, ефективність системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою визначається не лише якістю зібраних даних, а й здатністю забезпечити їх комплексний аналіз, узгоджене функціонування всіх її елементів та адаптивність до змін зовнішнього і внутрішнього середовища. Узагальнені результати дослідження основних характеристик інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства подано на рис. 1.5.

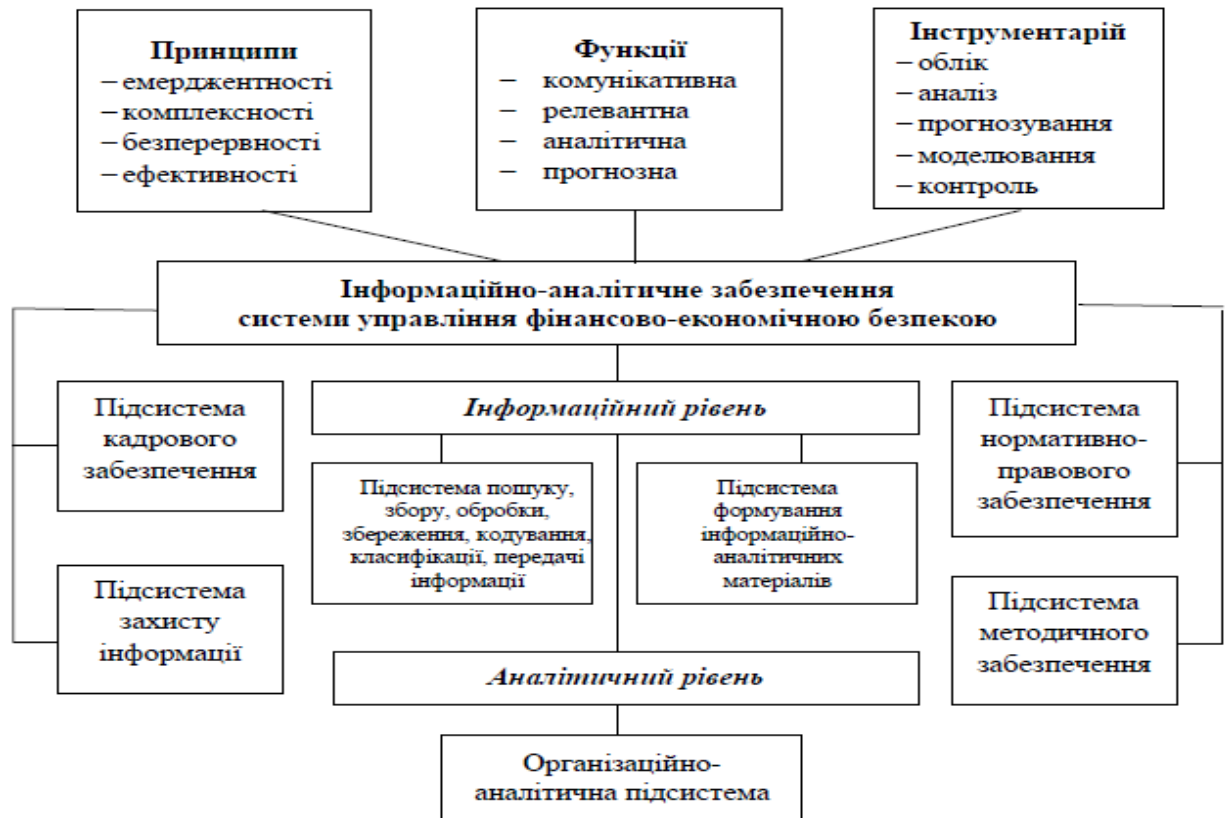

Рис. 1.5. Характеристики інформаційно аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта господарювання

Основою інформаційно-аналітичного забезпечення процесу управління фінансово-економічною безпекою виступає облікова інформація. Відповідно, ключовим інструментом такого забезпечення є бухгалтерський облік, який розглядається як система виявлення, вимірювання, реєстрації, узагальнення, зберігання та передачі даних про діяльність підприємства внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття ефективних управлінських рішень [12].

У процесі управління фінансово-економічною безпекою важливо визначати її поточний стан, індикаторами якого переважно є показники фінансового стану підприємства — платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та прибутковості. Розрахунок цих показників здійснюється на основі даних фінансової звітності, яка формується із бухгалтерських даних. У зв'язку з цим у науковому обігу набуло поширення

поняття обліково-аналітичного забезпечення.

Обліково-аналітичне забезпечення трактується як сукупність процесів збору, підготовки, реєстрації та узагальнення облікових даних підприємства відповідно до встановленої системи ведення обліку, а також їх подальшого глибокого аналізу із застосуванням спеціальних методів і прийомів [13].

Під обліково-аналітичним забезпеченням управління економічною безпекою підприємства розуміють:

- діяльність, спрямовану на збирання, узагальнення, відокремлення та систематизацію інформації, що відображає зміни рівня економічної безпеки підприємства;
- процес задоволення інформаційних потреб користувачів — суб'єктів безпеки як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

Висновки до розділу 1

1. Економічна безпека - це такий стан національної економіки, суспільства та державних інститутів, за якого забезпечується належний рівень захисту національних інтересів, соціальна спрямованість державної політики та достатній оборонно-військовий потенціал, що зберігається навіть за умови нестабільності внутрішніх і зовнішніх процесів розвитку.

2. Економічна безпека підприємства розглядається як безперервне й раціональне використання ресурсного потенціалу, яке гарантує ефективне функціонування суб'єкта господарювання та його стабільний або поступальний розвиток у перспективі. Це передбачає здатність підприємства вчасно виявляти, прогнозувати та нейтралізувати потенційні загрози, а також адаптуватися до змін у ринковому середовищі.

3. Бухгалтерський облік виконує функцію інформаційно-аналітичної системи, яка забезпечує формування достовірної інформації про стан і результати діяльності підприємства, створюючи підґрунтя для

об'єктивної оцінки його фінансово-господарської ситуації та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

4. Формування якісної системи інформаційно-аналітичного забезпечення управління доцільно здійснювати ще на етапі заснування підприємства. Система бухгалтерського обліку має враховувати галузеві особливості діяльності суб'єкта господарювання та бути налаштованою на задоволення його специфічних інформаційних потреб. У процесі функціонування підприємства керівництву важливо здійснювати постійний контроль за діяльністю бухгалтерської служби та своєчасно коригувати її завдання з метою зміцнення економічної безпеки й підвищення ефективності розвитку бізнесу.

Ефективна організація бухгалтерського обліку та функціонування інформаційно-аналітичної системи сприяє мінімізації ризиків, що можуть загрожувати економічній безпеці підприємства. Особливості побудови облікового процесу відображаються, насамперед, у обліковій політиці, яка визначає внутрішні підходи до ведення обліку. Облікова політика, разом із внутрішніми розпорядчими документами (наказами, інструкціями), формує нижній рівень системи регулювання бухгалтерського обліку на підприємстві.

РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗАДЛЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» м. Апостолове Дніпропетровської області

ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» займається виробництвом сільськогосподарської продукції. Природно-кліматичні умови регіону сприяють вирощуванню зернових культур, цукрових буряків, кукурудзи, а також однорічних і багаторічних трав. У зв'язку з цим підприємство спеціалізується на зерновому, м'ясному та молочному напрямках. Така спеціалізація сприяє розвитку сільського господарства та концентрації виробництва певних видів продукції в межах природно-економічних зон.

ТОВ «Лідер Агро» володіє окремим майном, має самостійний баланс, рахунки в банках, круглу печатку, бланки, штампи з власною назвою, емблему та інші необхідні реквізити для здійснення господарської діяльності. До складу підприємства входять дві рослинницькі бригади під керівництвом бригадирів, ремонтна майстерня, автопарк, будівельно-ремонтна бригада та тваринницькі ферми. Загальна площа земель становить 2544 га, з яких усі 2544 га припадають на рілля. Середня кількість працівників, задіяних у сільськогосподарському виробництві, включаючи штатних і позаштатних, становить 46 осіб.

Для оцінки діяльності ТОВ «Лідер Агро» розглянемо ключові показники його роботи. Аналіз майнового стану підприємства дозволяє визначити наявність майна, обсяг грошових коштів, капітал, зобов'язання, а також дебіторську та кредиторську заборгованість. Майновий стан оцінюється через склад, розміщення, структуру та зміни активів (майна) і пасивів (власного капіталу та зобов'язань).

Аналіз майнового стану проводиться в такій послідовності: оцінка майна підприємства, аналіз капіталу, а також вивчення руху та функціонального стану основних засобів. Згідно з даними додатку А, у 2024 році вартість майна підприємства склала 9063,0 тис. грн, що на 6926,5 тис. грн або на 424,25% більше, ніж у 2020 році. Проте порівняно із середнім показником по району цей показник нижчий на 2557 тис. грн. Зростання вартості майна відбулося завдяки збільшенню необоротних активів на 3514,9 тис. грн, що становить 1510,44 % приросту.

На основі даних додатку Б проведено аналіз капіталу ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». За результатами підрахунків встановлено, що у 2024 році загальна вартість капіталу досягла 9063 тис. грн, що на 6926,5 тис. грн, або на 424,25%, більше порівняно з 2020 роком. Таке зростання зумовлене суттєвим збільшенням зобов'язань на 534,7 тис. грн, що становить приріст на 438,71%.

Для подальшої оцінки діяльності підприємства розглянемо рух та функціональний стан основних засобів на основі даних додатку В. Наприкінці 2024 року вартість основних засобів склала 6118,0 тис. грн, що на 5026 тис. грн, або на 559,83%, більше, ніж у 2020 році. Зростання вартості пояснюється закупівлею нових засобів виробництва.

Також для характеристики підприємства проаналізовано фінансові результати його діяльності за даними додатку Д. У 2024 році дохід від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг склав 12710,00 тис. грн, що на 9419,6 тис. грн, або на 386,37%, більше порівняно з 2020 роком. Порівняно із середнім показником по району, дохід від реалізації перевищує його на 3195 тис. грн. Чистий дохід від реалізації також зріс на 7694,8 тис. грн, або на 365,69%, та склав 10592,00 тис. грн. у 2024 р.

Для оцінки фінансової стійкості підприємства використано дані додатку Є. За результатами аналізу встановлено, що у 2024 році частка зобов'язань у структурі пасивів переважає над власним капіталом, про що свідчить коефіцієнт концентрації залученого капіталу на рівні 0,69. Цей

показник зріс на 102,99 % порівняно з 2020 роком.

Наступним етапом є аналіз ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» на основі даних додатку Ж. За результатами оцінки ліквідності встановлено, що у 2024 році обсяг чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) склав 10592,00 тис. грн, що на 306,4 тис. грн, або на 386,36 %, більше порівняно з 2020 роком.

Для подальшої характеристики діяльності підприємства проведено аналіз ділової активності за даними додатку З. Згідно з розрахунками, у 2024 році коефіцієнт оборотності оборотних активів досяг значення 1,81, що вказує на завершення одного повного циклу виробництва та обігу протягом року, який приніс відповідний прибуток. Цей показник зріс на 132,05 % порівняно з 2020 роком. Коефіцієнт оборотності оборотних виробничих фондів збільшився на 104,95 % порівняно з 2020 роком і склав 3,90, що свідчить про пришвидшення обігу оборотних засобів.

На основі комплексної (рейтингової) оцінки фінансового стану підприємства, наведеної в додатку К, встановлено, що рейтинг ТОВ «Лідер Агро» за період 2020–2024 років відповідає категорії А. Це вказує на ефективне використання капіталу, достатню забезпеченість власними оборотними коштами, а також на рентабельність, прибутковість та конкурентоспроможність підприємства.

Підсумовуючи аналіз основних показників діяльності ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»», можна зробити висновок, що у 2024 році порівняно з 2020 роком підприємство значно наростило обсяги виробництва та реалізації продукції, покращило майновий стан, збільшило власний капітал і отриманий прибуток. Однак негативним аспектом є зростання зобов'язань підприємства, що пов'язано з придбанням сучасного високоякісного обладнання, яке підприємство не може оплатити одразу.

2.2. Стратегічний підхід до управління фінансовою безпекою підприємства

Забезпечення фінансової безпеки підприємства неможливе без застосування стратегічного підходу до управління. Однак обмежуватися лише стратегічними рішеннями не варто – необхідно також розробляти тактичні та оперативні заходи для ефективного управління у сфері фінансової безпеки.

Рівень фінансової безпеки може швидко змінюватися, але досягнення його високого рівня за короткий період є складним завданням. Для цього потрібні стратегічні рішення, орієнтовані на довгострокову перспективу, які забезпечать стабільність і ефективність управління фінансовою безпекою. Стратегічний підхід сприяє раціональному використанню фінансових ресурсів, оптимізації фінансових потоків, гармонізації фінансово-економічних інтересів, забезпеченню фінансової стабільності, стійкості, високого рівня безпеки, а також ефективному управлінню фінансовими ризиками, загрозами та викликами. Необхідність упровадження стратегічного підходу до управління фінансовою безпекою підприємства обґрунтовано в роботах Ткачук Г. О. [67] та Сугак Т. О. [64].

Дослідники, які пропонують застосовувати стратегічний підхід, розробили різні етапи його реалізації, що відрізняються за кількістю, послідовністю та процедурою виконання. Наприклад, Білошкурська Н. В., Білошкурський М. В. [7] виокремили дев'ять етапів стратегічного управління фінансовою безпекою. Аналогічної думки дотримується Топоркова О. В., Акімова Н. С., Наумова Т. А. [68] пропонують створювати стратегічні карти для підприємств. Авторське бачення стратегічного підходу до управління фінансовою безпекою підприємства представлено на рис. 2.1.

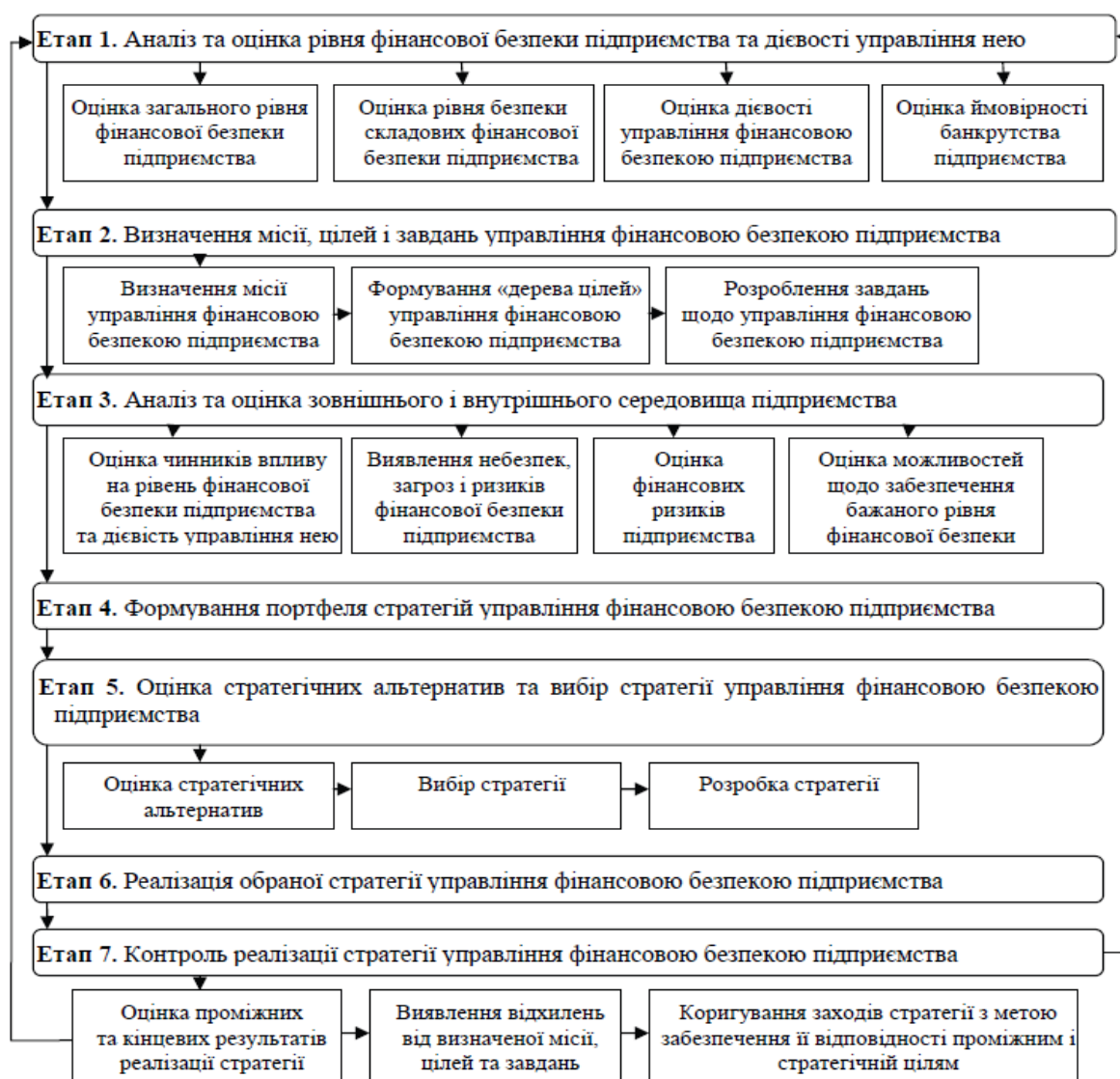

Рис. 2.1. Етапи стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства

На першому етапі необхідно провести аналіз і оцінку рівня фінансової безпеки підприємства та ефективності її управління. Це дає змогу визначити фінансовий стан підприємства, рівень його безпеки, а також оцінити стан ключових компонентів, таких як грошово-кредитна, бюджетно-податкова, інвестиційна, фондова та валютна безпека. Такий аналіз дозволяє зрозуміти дієвість управління фінансовою безпекою, оцінити рівень фінансово-кредитних і фінансово-інвестиційних ризиків, а також імовірність банкрутства. Комплексна оцінка допомагає виявити наявні проблеми в

управлінні фінансовою безпекою, що дозволяє зосередитися на їх розв'язанні під час розроблення стратегії.

На другому етапі визначається місія, цілі та завдання стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства. Для більшості промислових підприємств місією є забезпечення високого рівня фінансової безпеки, що сприяє зростанню ринкової вартості підприємства та його фінансовій стабільності. На основі місії формується ієрархія цілей управління фінансовою безпекою, а також визначаються відповідні завдання. Основна увага приділяється забезпеченню високого рівня безпеки в грошово-кредитній, бюджетно-податковій, інвестиційній, фондовій і валютній сферах.

Третій етап передбачає аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства. Цей процес спрямований на виявлення факторів, що впливають на рівень фінансової безпеки та ефективність її управління, на ринкову вартість підприємства та його фінансовий стан. Також оцінюються загрози, ризики та небезпеки зовнішнього й внутрішнього середовища, фінансові ризики, а також можливості реалізації стратегії для досягнення бажаного рівня фінансової безпеки.

На четвертому етапі створюється портфель стратегій управління фінансовою безпекою, який враховує поточний стан підприємства та можливості забезпечення необхідного рівня безпеки. Науковці розробили різні підходи до класифікації та типології стратегій, зокрема стратегій забезпечення фінансової безпеки. Наприклад, Пуцентейло П. Р. [60] виокремив три типи стратегій: оперативного реагування, прогнозування та відшкодування збитків. Дослідники Гордієнко Н. І., Гордієнко Т. В., Азарова Т. В. [20] запропонували стратегії подолання кризових ситуацій і запобігання банкрутству в системі управління фінансовою безпекою. З огляду на виділення таких рівнів фінансової безпеки, як фінансова небезпека, низький, достатній, високий рівень або критична, недостатня, достатня та абсолютна безпека, пропонується використання відповідних стратегій. Зокрема, антикризова стратегія може бути загальною або функціональною.

Стратегія зростання поділяється на стрімке, помірне, концентроване та диверсифіковане зростання. Стратегія стабілізації включає інтенсивну та екстенсивну стабілізацію. Захисна стратегія передбачає пасивний або активний захист.

2.3. Інструментарій інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності підприємства

Для досягнення належного рівня економічної безпеки діяльності ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» необхідно сформулювати відповідний інструментарій її забезпечення, основні елементи якого узагальнено у Додатку М. Економічна безпека підприємства формується за умови узгодженої взаємодії всіх складових системи, що забезпечує цілісність та ефективність її функціонування.

Важливо підкреслити, що вагоме значення у зміцненні економічної безпеки підприємства відіграє служба внутрішнього аудиту, якщо вона створена в межах суб'єкта господарювання [14].

Окрім поділу індикаторів економічної безпеки на якісні та кількісні, доцільно враховувати їхню класифікацію за такими критеріями: рівень об'єкта безпеки, ступінь значущості показників, період дії та прогнозування загроз, напрям впливу на економіку, а також за складом загроз, їх характером і масштабом можливих збитків.

Таким чином, економічна безпека підприємства визначається як здатність забезпечувати ефективне функціонування, раціональне використання наявних ресурсів для виконання поточних завдань і створення передумов для подальшого розвитку. Це відображає сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, що сприяють стабільному зростанню, прибутковості та конкурентоспроможності суб'єкта господарювання [2].

Результати наукових досліджень підтверджують, що високий рівень

економічної безпеки підприємства насамперед залежить від ефективності його внутрішньої організаційної структури [11]. Вона має підтримуватися всіма ланками управління – від керівництва до кожного працівника, а також усіма структурними підрозділами підприємства [19].

Для оцінювання рівня економічної безпеки ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» доцільно здійснити комплексний аналіз і діагностику фінансово-господарської діяльності, що передбачає всебічне дослідження технологічного рівня виробництва, якості та конкурентоспроможності продукції, забезпеченості підприємства матеріально-технічними, трудовими й фінансовими ресурсами, а також визначення факторів, які впливають на ефективність їх використання.

Метою такого аналізу є встановлення реального фінансового стану підприємства, оцінка структури та динаміки основних економічних показників, виявлення тенденцій розвитку і визначення чинників, що спричинили зміни у фінансових результатах діяльності. Окрім того, аналіз дозволяє здійснити прогнозування подальших тенденцій фінансово-економічного розвитку суб'єкта господарювання. Як зазначають дослідники, одним із ключових показників, що відображає рівень фінансово-економічного стану підприємства, є рентабельність, яка характеризує співвідношення між отриманим прибутком і здійсненими витратами [35].

Під час оцінювання економічної безпеки ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» використовується поняття «рівень економічної безпеки», що визначається у процесі аналізу результатів діяльності та прогнозування подальшого розвитку підприємства. Разом із тим слід зазначити, що у науковій літературі наразі відсутні єдині, загальновизнані методики кількісної оцінки рівня економічної безпеки, що пояснюється складністю проведення відповідних розрахунків, а також наявністю певного суб'єктивізму у визначенні достатнього рівня безпеки з огляду на ймовірність виникнення загрозливих ситуацій [40].

Рівень економічної безпеки підприємства може бути оцінений за сукупністю показників, які відображають фінансовий, інтелектуальний, кадровий, інформаційний, техніко-технологічний та інші аспекти діяльності, що характеризують функціональні напрями забезпечення економічної безпеки [51]. Методологічно оцінка інформаційно-аналітичного забезпечення базується на порівнянні фактичних результатів діяльності з установленими пороговими значеннями індикаторів.

Враховуючи особливості діяльності ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»», рівень економічної безпеки може бути визначений на основі співвідношення фактичних і критичних значень показників. Якщо значення індикаторів перебувають у межах допустимих параметрів, стан підприємства можна вважати нормальним. У випадку, коли окремі індикатори наближаються до критичних меж або перевищують їх, безпеку підприємства можна охарактеризувати як передкризову чи кризову. Коли ж усі показники виходять за межі допустимих значень, підприємство опиняється у критичному стані, що свідчить про неминучу втрату частини його потенціалу [67, с. 88–90].

Отже, процес оцінювання стану інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» може бути відносно нескладним у разі, якщо фактичні значення розрахованих показників не перевищують порогових меж. У такій ситуації підприємство можна вважати таким, що функціонує в зоні економічної безпеки. Якщо ж окремі фактичні параметри виходять за межі допустимих значень, це свідчить про потрапляння компанії до зони підвищеного ризику. При цьому необхідно враховувати вагомість кожного показника для економічної стабільності підприємства, адже достовірність оцінки рівня економічної безпеки безпосередньо залежить від точності визначення кількісних параметрів порогових значень [53, с. 302]. На практиці нерідко трапляються випадки, коли частина показників перевищує граничні межі, тоді як інші залишаються у межах норми. За таких умов оцінювати

рівень економічної безпеки лише за простим співвідношенням кількості параметрів, що не перевищили порогові значення, є недоцільним.

Існує й інший підхід, згідно з яким ключовим критерієм економічної безпеки підприємства вважається його фінансовий стан. Зокрема, рівень економічної безпеки доцільно визначати на основі порівняння фактичних показників фінансової діяльності з нормативними чи рекомендованими значеннями коефіцієнтів, що характеризують платоспроможність, ліквідність та інші параметри стабільності підприємства [61]. Порівнюючи фактичні результати з нормативними, можна виявити ті напрями фінансової діяльності, які перебувають у зоні ризику [60]. Наприклад, якщо коефіцієнт абсолютної ліквідності нижчий за нормативне значення, це вказує на потенційну небезпеку невиконання короткострокових зобов'язань. Подібний підхід може бути застосований і для оцінювання інших фінансових показників.

Разом з тим оцінювати рівень економічної безпеки лише на основі фінансово-економічних результатів є недостатнім, оскільки такий підхід не враховує комплексність системи безпеки підприємства. Доцільно також здійснювати оцінку ефективності реалізованих заходів із забезпечення економічної безпеки, орієнтуючись на співвідношення між сумою відверненої шкоди та витратами на відповідні заходи. Для проведення такого розрахунку необхідно мати сформовану систему забезпечення економічної безпеки, що дозволить оцінити її структуру, функціонування та вартість [45].

Аналіз значення облікової системи в забезпеченні економічної безпеки підприємства дає змогу сформулювати такі висновки:

1. Надійність результатів діагностики фінансово-господарської діяльності та прогнозних оцінок залежить від достовірності обліково-фінансової інформації. Отримати її можливо лише за умови функціонування ефективної облікової системи, яка охоплює оперативний, бухгалтерський і статистичний облік.

2. Існуючі у світі моделі організації обліку не мають універсального

характеру. У кожній країні вони формуються з урахуванням національних особливостей та економічних умов.

3. В Україні формування облікової системи суб'єктів господарювання та її структурних елементів має регулюватися на державному рівні. Це забезпечить єдність методологічних підходів до складання звітності та дозволить отримувати порівняльні показники, що відображають фінансовий і майновий стан підприємств.

4. Оцінювання рівня економічної безпеки виступає складовою управлінського процесу, проте на сьогодні відсутня уніфікована методика такої оцінки.

5. Аналіз і діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства, а також виявлення ознак потенційного банкрутства є важливими етапами оцінювання його економічної безпеки.

6. Надмірно складні методики та моделі, що пропонуються у науковій літературі, часто не знаходять практичного застосування. Запропонований підхід до оцінки рівня інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства є більш прикладним і дає змогу систематично визначати коефіцієнт економічної безпеки без значних труднощів.

2.4. Аналіз фінансового стану як ключова позиція в системі економічної безпеки підприємства

З позиції формування системи економічної безпеки підприємства як виробничо-комерційної структури першочергове значення має аналіз його фінансового стану. Це пояснюється тим, що, за твердженням авторів [24], фінансова складова є центральним елементом у структурі функціональних компонентів економічної безпеки підприємств виробничого типу.

Як зазначено в дослідженнях [12, с. 137], фінансова стійкість виступає базовим елементом економічної безпеки, що визначається як стабільністю

економічного середовища, у межах якого функціонує підприємство, так і результативністю його діяльності, здатністю оперативно та ефективно реагувати на зміни внутрішніх і зовнішніх факторів.

Використання сучасних аналітичних інструментів забезпечує отримання достовірної інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підтримання фінансової стійкості та економічної безпеки підприємства в реальному часі.

З метою всебічного дослідження аспектів забезпечення економічної безпеки діяльності було здійснено аналіз фінансового стану ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» (м. Апостолове, Дніпропетровська область).

Таблиця 2.1

Розрахунок показників ліквідності коштів підприємства

Коефіцієнти	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-)	Теоретично достовірні показники
1. Абсолютна ліквідність	0,0150	0,6098	0,5949	0,20-0,25
2. Термінова ліквідність	0,0659	0,6372	0,5714	0,7-0,8
3. Поточна ліквідність	6,2395	14,5195	8,2801	2,00
4. Забезпеченість власними оборотними коштами	0,8398	0,9312	0,0915	0,1
5. Втрата платоспроможності	X	8,2948	-	1,0 і більше

Показник абсолютної ліквідності підприємства зріс на 0,5949 і досяг рівня 0,6098, що свідчить про здатність ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» покрити 60,98 % своїх поточних зобов'язань за рахунок наявних грошових активів. Коефіцієнт термінової ліквідності у 2024 році становив 0,5714, що дещо нижче від установлених нормативних меж. Водночас коефіцієнт поточної ліквідності перевищує рекомендоване значення, що є позитивним сигналом, оскільки цей показник виступає одним із ключових індикаторів ризику неплатоспроможності або ймовірності

банкрутства підприємства.

Загалом, для ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» спостерігається суттєве покращення показників платоспроможності порівняно з попереднім періодом, причому більшість із них перевищує нормативно рекомендовані рівні. Значення коефіцієнта втрати платоспроможності становить 8,2801, що свідчить про відсутність загрози втрати платоспроможності у найближчому кварталі. На рисунку 2.2 представлено основні показники, що використовуються для оцінювання фінансової стійкості підприємства.

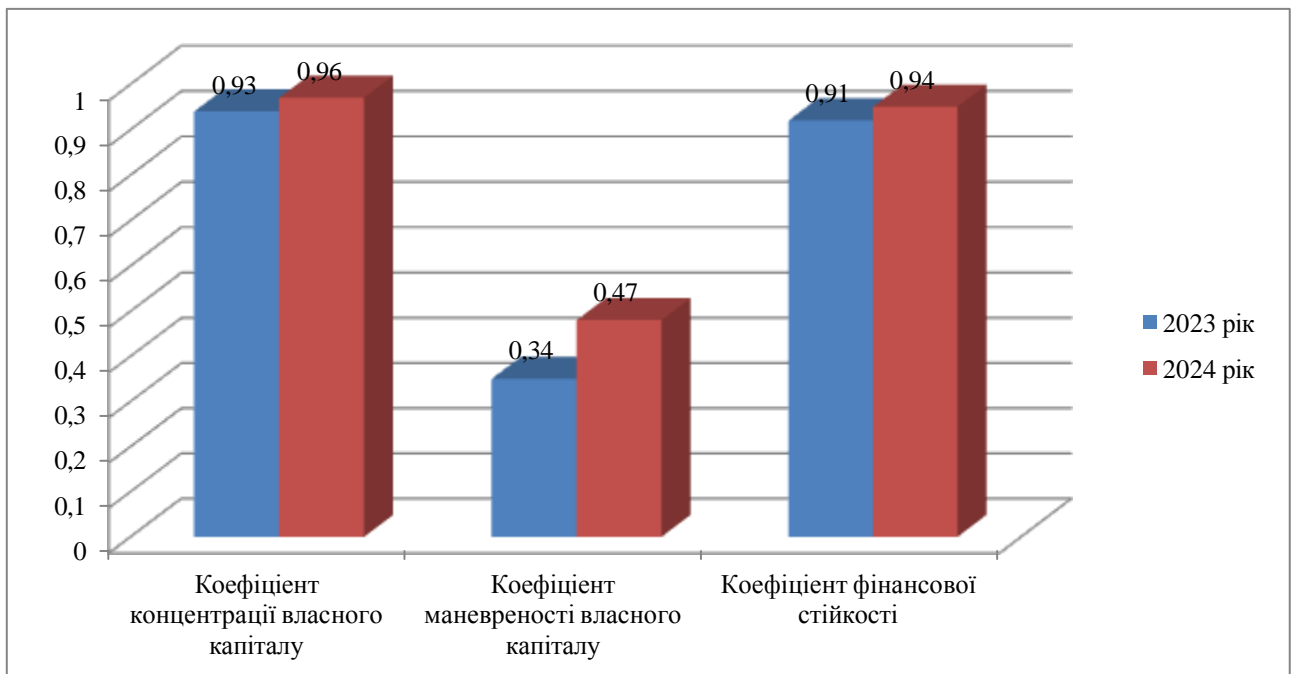

Рис. 2.2. Показники фінансової стійкості ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

Отже, за результатами аналізу розрахованих показників можна зробити висновок про посилення фінансової стійкості ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». Спостерігається збільшення коефіцієнта концентрації власного капіталу на 0,04 пункту, що становить 0,96, і протягом аналізованого періоду його рівень перевищує нормативні межі. Крім того, коефіцієнт маневреності власного капіталу зріс на 0,14 пункту, досягнувши у

2024 році значення 0,47, що відповідає нижній межі оптимальних рекомендованих показників.

Коефіцієнт фінансової стійкості характеризує частку джерел коштів, які підприємство може використовувати у своїй поточній діяльності без ризику для інтересів кредиторів, у загальній вартості його активів. Для ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» цей показник у 2024 році підвищився на 0,04 пункту, що свідчить про потенційне зростання можливостей підприємства залучати довгострокові позикові ресурси для фінансування своєї діяльності.

З огляду на отримані результати, доцільно визначити тип фінансової стійкості ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» на основі аналізу трикомпонентного показника забезпеченості запасів власними джерелами фінансування (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Визначення типу фінансової стійкості ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

Показники	2023 р.	2024 р.
$СОС = III - I$	38319	59722
$Кф = III + IV - I$	38318	59724
$ОІЗ = III + IV + КрЗ - I$	45632	64141
$\pm \Phi^c = СОС - Зп$	-6826	-1609
$\pm \Phi^T = Кф - Зп$	-6826	-1609
$\pm \Phi^o = ОІЗ - Зп$	481	2813
$S(\Phi) =$	0; 0; 2	0; 0; 2

Отже, можна зробити висновок, що ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» характеризується достатнім рівнем фінансової стійкості, хоча у короткостроковій перспективі існує ймовірність виникнення певних фінансових ризиків. Ключовими чинниками, що забезпечують фінансову безпеку підприємства, виступають раціональне використання

оборотних активів загалом та ефективно управління коштами, залученими у розрахунках з контрагентами. Узагальнена оцінка економічної результативності використання оборотних ресурсів, представлена у таблиці 2.3, дає можливість окреслити низку потенційних загроз для стабільності фінансової безпеки ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»».

Таблиця 2.3

Економічна ефективність використання оборотних коштів ТОВ
«Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

Показники	2023 р.	2024 р.	2024 р. в % до 2023 р.	2024 р. – 2023 р.
1. Валова продукція, тис. грн.	1778,42	1565,20	88,02	-213,22
2. Виторг від продажів, тис. грн.	77974	70606	90,56	-736
3. Результат від продажу: прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	5538	18889	341,13	13351
4. Середньорічний залишок оборотних активів, тис. грн.	45636	64133	140,54	18497
5. Отримано на 1 грн. оборотних коштів:				
а) валової продукції	0,05	0,03	62,64	-0,01
б) виручки	1,72	1,11	64,44	-0,61
в) прибутку (збитку)	0,13	0,30	242,75	0,17
6. Розмір оборотних засобів, що припадають на 1 грн. валової продукції	25,67	40,98	159,69	15,31

Насамперед слід відзначити, що у 2024 році спостерігається скорочення обсягу виробленої валової продукції (у порівнянних цінах) на 213,22 тис. грн, що становить 88,02%. Одночасно відбулося зменшення обсягу виручки від реалізації продукції на 736 тис. грн, або на 90,56%. Такі негативні зміни вплинули на показники оборотності оборотних активів, що підтверджується даними таблиці 2.4. Зокрема, поєднання зниження виручки з підвищенням вартості оборотних коштів спричинило зменшення коефіцієнта їх оборотності на 0,32 пункту. При цьому тривалість одного обороту оборотних активів у порівнянні з 2023 роком збільшилася на 116,4 дні. Як наслідок, підприємству довелося залучити додаткові оборотні ресурси, що свідчить про погіршення ефективності їх використання та формування

потенційних ризиків для фінансової стабільності ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». Причиною такої ситуації може бути недостатньо ефективна політика управління коштами у сфері розрахункових операцій.

Таблиця 2.4

Оборотність оборотних коштів ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

Показники, порядок розрахунку	Роки	
	2023	2024
1. Виторг від продажів, тис. грн.	77 975	70607
2. Середньорічний залишок оборотних активів – всього, тис. грн.	45 637	64134
3. Сума власних оборотних коштів, тис. грн.	38 323	59717
4. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів (кількість оборотів)	1,73	1,12
5. Тривалість одного обороту днями (час звернення)	210,72	327,02
6. Коефіцієнт закріплення всіх оборотних коштів	0,61	0,93
7. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,86	0,95
8. Потреба в оборотних коштах у звітному році, виходячи із суми обороту звітного року та коефіцієнта оборотності коштів минулого року, тис. грн.	–	41322,78
9. Вивільнено з обороту (–), залучено до обороту (+) всіх оборотних коштів у звітному році внаслідок зміни оборотності, тис. грн.	–	22809,27

У цьому контексті доцільно проаналізувати стан дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»», інформацію про які наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Дебіторська та кредиторська заборгованість ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

Показники	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+, -)
Заборгованість дебіторів	373	122	-251
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	209,61	583,52	373,91
Заборгованість кредиторів	7315	4418	-2897
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	9,91	11,72	1,80

Позитивною тенденцією для ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» є зниження рівня дебіторської заборгованості та прискорення

її обороту, що вказує на покращення фінансової стабільності підприємства. Так само зменшення кредиторської заборгованості та підвищення її оборотності сприяють уникненню потенційних кризових ситуацій у господарській діяльності. Для встановлення взаємозв'язку між фінансовими показниками та рівнем економічної безпеки ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» доцільно провести відповідні аналітичні розрахунки, результати яких представлено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Результати фінансового аналізу ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» у взаємозв'язку з його економічною безпекою

Роки	Характеристика показників економічної безпеки	Кількість показників фінансового стану, що перевищують нормативні межі	Фінансова стійкість	Платоспроможність	Сума за термінами
2023	Базові показники: рентабельність виробництва – 7,6%	9	7	3	9
2024	Порівнювані показники: рентабельність виробництва – 36,5%	11	8	4	11
Сума по стовпцях	-	-	15	7	20

Проведений аналіз дозволив розробити низку практичних рекомендацій, спрямованих на посилення фінансової стійкості та забезпечення економічної безпеки ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро». Зокрема, рекомендується оптимізувати обсяги виробничих запасів і збільшити власний оборотний капітал, що сприятиме підвищенню фінансової стабільності підприємства. Важливим аспектом є також зростання рівня платоспроможності та вдосконалення структури ліквідності активів. Крім того, доцільно реалізувати комплекс організаційно-економічних заходів для прискорення оборотності оборотних коштів і підвищення ефективності їх використання.

Висновки до розділу 2

1. Встановлено необхідність упровадження сучасних методів аналітичної оцінки для отримання точної інформації, яка сприяє ухваленню ефективних управлінських рішень, що забезпечують підприємству високий рівень економічної стабільності та безпеки в реальному часі.

2. Аргументовано доцільність використання інструментів інформаційно-аналітичного забезпечення для оцінки економічної безпеки ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»». Аналіз фінансово-господарської діяльності ґрунтувався на всебічному вивченні технологічного рівня виробництва, якості й конкурентоспроможності продукції, а також наявності матеріальних, трудових і фінансових ресурсів підприємства.

3. За результатами аналізу розроблено рекомендації для посилення фінансової стійкості та підвищення економічної безпеки підприємства. Ключові з них включають оптимізацію структури запасів, нарощування власного оборотного капіталу, покращення показників платоспроможності та ліквідності, а також впровадження заходів для прискорення оборотності оборотних коштів і підвищення ефективності їх використання.

РОЗДІЛ 3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Моделювання інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності підприємства

Сучасні умови розвитку національної економіки зумовлюють необхідність упровадження інноваційних методів управління підприємствами та формування ефективної господарської стратегії, яка забезпечує аграрним суб'єктам можливість підтримувати й посилювати свої конкурентні позиції у довгостроковій перспективі. У цьому контексті стратегічний аналіз є важливим інструментом стратегічного управління, оскільки він знижує рівень невизначеності під час ухвалення управлінських рішень, сприяє більш обґрунтованому визначенню стратегічних цілей розвитку підприємства та підвищує його конкурентоспроможність в умовах швидкозмінного ринкового середовища [59].

З урахуванням високої мінливості внутрішнього й зовнішнього середовища виникає потреба в розробці адаптивної моделі управління, яка здатна оперативно реагувати на зміни економічних, технологічних і організаційних факторів, забезпечуючи стабільне функціонування підприємства. Одним із ефективних способів реалізації такого підходу є модель управління, що ґрунтується на створенні системи інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки. Використання сучасних цифрових технологій і методів моделювання під час формування цієї системи створює умови для підвищення ефективності управління, адже така модель дозволяє комплексно охоплювати аспекти стратегічної безпеки, включаючи стратегічне планування, організаційну структуру та управління бізнес-процесами.

Модель інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки сільськогосподарського підприємства може застосовуватися на різних рівнях

деталізації: від загального опису ключових компонентів управління до розробки конкретних етапів створення аналітичних інструментів. Її гнучкість дозволяє адаптувати структуру до специфічних потреб підприємства, не обмежуючи глибину аналізу методологічними рамками. Така модель сприяє інтеграції різних аспектів управління діяльністю сільськогосподарського підприємства, систематизує понятійно-категоріальний апарат економічної безпеки та створює єдиний інформаційний простір для фахівців, які займаються розробкою й упровадженням відповідних систем. Вона є доступною для розуміння як керівникам підприємства та архітекторам бізнес-процесів, так і аналітикам, які працюють над забезпеченням економічної стабільності.

На основі узагальнення теоретичних і методичних підходів до визначення сутності економічної безпеки підприємства та формування її стратегії запропоновано розглядати інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічної економічної безпеки сільськогосподарського підприємства як стан захищеності його функціональної системи (окремих підрозділів чи господарських процесів). Цей стан забезпечується механізмом протидії наявним і потенційним загрозам зовнішнього та внутрішнього середовища через сукупність взаємопов'язаних структурних елементів, що гарантують стабільний розвиток підприємства та досягнення його стратегічних цілей у довгостроковій перспективі.

Створення системи економічної безпеки підприємства має базуватися на низці принципів, які забезпечують її цілісність, ефективність і стійкість у мінливому господарському середовищі. Передусім, система повинна ґрунтуватися на принципі системності, що передбачає скоординовану взаємодію всіх її компонентів у межах загальної структури управління підприємством. Важливим є принцип інтегрованості, який забезпечує взаємозв'язок системи економічної безпеки з іншими управлінськими підсистемами підприємства та її спрямованість на досягнення стратегічних цілей. Система має бути динамічною, здатною швидко адаптуватися до змін

внутрішнього й зовнішнього середовища, а управлінські рішення повинні бути комплексними, ефективними, законними та пристосованими до різних умов функціонування аграрного бізнесу. Ці принципи формують концептуальну основу для розробки стратегії економічної безпеки підприємства, орієнтованої на забезпечення сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Основною метою системи інформаційно-аналітичного забезпечення стратегічної економічної безпеки підприємства є забезпечення стабільного, збалансованого та захищеного розвитку, який гарантує стійкість господарської діяльності в умовах зростаючої невизначеності. У рамках цієї мети ключовим завданням є визначення пріоритетних економічних інтересів підприємства, що потребують захисту, а також здійснення аналізу й моніторингу зовнішніх і внутрішніх загроз, які можуть перешкоджати реалізації стратегічних цілей. Особливу увагу слід приділяти контролінгу процесів зміцнення стратегічної економічної безпеки та визначенню основних напрямів її підвищення.

З огляду на це доцільно застосовувати процесно-функціональний підхід, який розглядає інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічної економічної безпеки підприємства як комплекс взаємопов'язаних елементів, серед яких провідну роль відіграють бізнес-процеси, фінанси, контрагенти та персонал. Безпека бізнес-процесів полягає в чіткому виконанні функціональних операцій, спрямованих на досягнення встановлених цілей і забезпечення реалізації стратегічних завдань підприємства [48]. До таких процесів належать стратегічні (розвиток технологій, управління якістю, проектами та інноваціями) та операційні, пов'язані з основною діяльністю підприємства, зокрема виробництвом, збутом, маркетингом і матеріально-технічним забезпеченням, а також допоміжні - управління інфраструктурою, документообігом, персоналом та інформаційними потоками [34].

Кадрова складова системи стратегічної економічної безпеки має особливе значення, оскільки людський капітал є не лише рушійною силою

розвитку, але й потенційним джерелом ризиків. Таким чином, безпека персоналу розглядається як процес запобігання загрозам економічній стабільності підприємства, що можуть виникати через кадрові ризики, недоліки в трудових відносинах або втрату інтелектуального потенціалу [27].

Фінансова складова відіграє ключову роль у забезпеченні економічної безпеки сільськогосподарського підприємства, оскільки вона становить основу для ухвалення управлінських рішень і підтримки стабільності діяльності. Добре організована фінансова система та достовірна бухгалтерська звітність створюють підґрунтя для ефективного моніторингу рівня платоспроможності, ліквідності оборотних активів, структури капіталу та рентабельності бізнесу [19]. Комплексна взаємодія всіх компонентів — бізнес-процесів, фінансів, персоналу та контрагентів — забезпечує цілісність системи стратегічної економічної безпеки підприємства та її здатність адаптуватися до сучасних ринкових викликів.

Фінансову складову економічної безпеки сільськогосподарського підприємства доцільно визначати як стан стійкого захисту його виробничо-фінансової діяльності від впливу наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього середовища. Такий стан гарантує стабільність функціонування господарства як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі, сприяючи повноцінному виконанню всіх його функцій.

На основі теоретичних засад формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення стратегічної економічної безпеки доцільно розробити модель, яка деталізує основні аспекти стратегії та ключові показники рівня економічної безпеки підприємства. Запропонована інформаційно-аналітична модель може застосовуватися для створення інтегрованих сервісно-орієнтованих систем економічної безпеки, а також систем підтримки управлінських рішень. Її концептуальна структура базується на архітектурному підході, який дозволяє формалізувати предметну сферу діяльності сільськогосподарського підприємства. Такий підхід сприяє ефективній співпраці управлінського персоналу з фахівцями у

сфері безпеки для вдосконалення механізмів функціонування підприємства та підвищення рівня його захищеності.

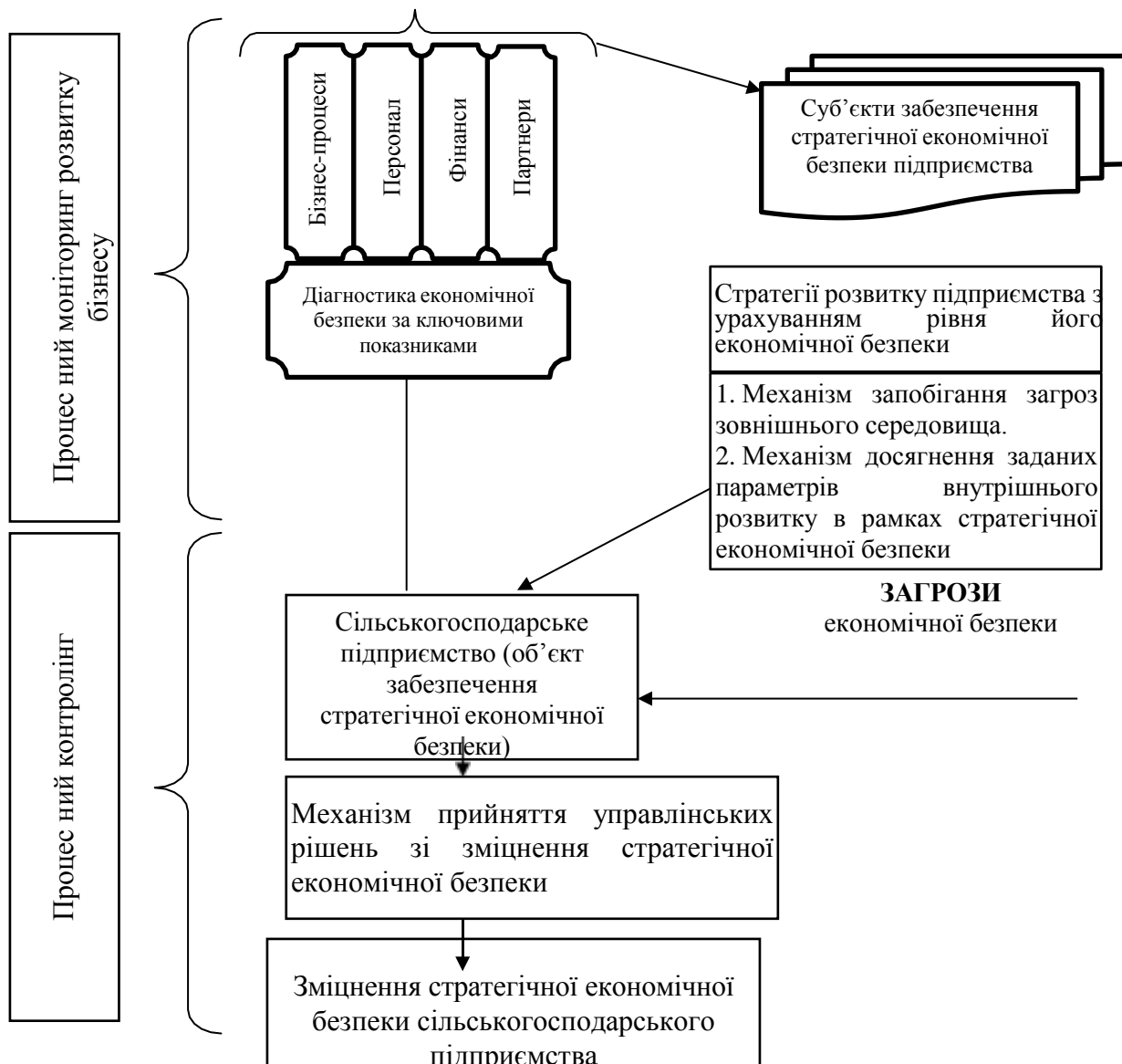

Рис. 3.1. Модель інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності підприємства

Під час аналізу системи забезпечення стратегічної економічної безпеки доцільно виділяти ключові структурні елементи, зокрема об'єкт, що є потенційно вразливим до ризиків, а також сукупність факторів, які створюють загрози для його безпеки. Оскільки процеси забезпечення безпеки мають управлінський характер, невід'ємною частиною системи є суб'єкт,

відповідальний за впровадження заходів, спрямованих на підтримання стабільності та протидію загрозам (рис. 3.1).

Забезпечення безпеки одного й того ж об'єкта можуть здійснювати різні суб'єкти на різних рівнях. У процесі впливу суб'єктів безпеки на об'єкт за допомогою інструментів і заходів, визначених у межах розробленої стратегії, створюється та реалізується механізм ухвалення управлінських рішень для зміцнення стратегічної економічної безпеки підприємства.

При цьому процеси діагностики, виявлення та розпізнавання загроз економічній безпеці підприємства, а також розроблення стратегії його розвитку з урахуванням рівня економічної безпеки мають перебувати під постійним контролем процесного моніторингу з боку менеджменту підприємства.

Механізм ухвалення управлінських рішень щодо посилення стратегічної економічної безпеки підприємства, а також реалізація запланованих заходів повинні підтримуватися стратегічним контролінгом.

Проведене дослідження свідчить, що для формування системи стратегічної економічної безпеки підприємства використання стандартних показників його функціонування є недостатнім.

У зв'язку з цим у подальших дослідженнях необхідно трансформувати зовнішні та внутрішні загрози економічній безпеці підприємства з урахуванням його стратегічних перспектив і розробленої моделі, а на їх основі створювати інноваційний методичний інструментарій для діагностики економічної безпеки за ключовими показниками компонентів (бізнес-процеси, фінанси, персонал, контрагенти).

3.2. Розроблення заходів управління ризиками економічної безпеки

Обліково-аналітичне забезпечення відіграє центральну роль у системі економічної безпеки підприємства, представляючи собою комплекс методів,

інструментів і технологій обліку та аналізу, спрямованих на створення достовірної, повної та своєчасної інформації для ухвалення ефективних управлінських рішень. Така інформація необхідна для зниження ризиків і нейтралізації потенційних загроз, що впливають на фінансово-економічний стан підприємства. Забезпечення стабільної діяльності господарюючого суб'єкта можливе лише за наявності ефективної обліково-аналітичної системи, яка постачає керівництву підприємства надійні інформаційні дані. Саме актуальна та своєчасна інформація дає змогу вищому менеджменту контролювати ключові бізнес-процеси, оперативно реагувати на відхилення в їх реалізації та ухвалювати рішення, спрямовані на підвищення ефективності діяльності та зміцнення економічної безпеки підприємства.

Водночас питання структури та змісту обліково-аналітичної системи, яка має генерувати інформаційні потоки для швидкого усунення дестабілізуючих внутрішніх і зовнішніх факторів, залишаються недостатньо вивченими. Така система повинна не лише забезпечувати контроль за станом підприємства, а й сприяти підвищенню його конкурентоспроможності.

До основних компонентів обліково-аналітичної системи слід віднести оперативний, фінансовий і управлінський облік, а також відповідний аналітичний інструментарій, зокрема фінансовий і управлінський аналіз.

Оперативний облік посідає особливе місце в цій системі, оскільки забезпечує миттєву фіксацію та аналіз господарських операцій, що дозволяє швидко реагувати на потенційні загрози економічній безпеці. Його особливістю є використання різноманітних вимірників — грошових, натуральних і трудових, що підвищує точність і змістовність інформації. Гнучкість у форматах документування та відсутність суворих вимог до звітності сприяють зменшенню часових і трудових витрат на підготовку даних для управлінських цілей.

Бухгалтерський облік відіграє ключову роль у формуванні повної та достовірної інформаційної бази, яка використовується як внутрішніми користувачами (керівництвом, власниками, працівниками), так і зовнішніми

(інвесторами, кредиторами, постачальниками, покупцями, державними органами). Дані фінансового та управлінського обліку слугують основою для складання звітності, яка є основним джерелом інформації про фінансовий стан, платоспроможність, ділову репутацію, надійність і стратегічні перспективи підприємства. Усе це в комплексі сприяє підвищенню рівня його економічної безпеки.

Таким чином, рівень економічної безпеки господарюючого суб'єкта безпосередньо залежить від повноти, точності та своєчасності економічної інформації, сформованої в межах бухгалтерської системи. Це підкреслює важливість розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення як фундаменту для забезпечення економічної стабільності та фінансової стійкості підприємства. Якісна інформація дозволяє оцінити ключові показники, визначити рівень і стан економічної безпеки як самого підприємства, так і його контрагентів, що впливають на його фінансову стійкість.

Організація інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки на підприємствах України потребує системного підходу, який поєднує теоретичні засади та практичні заходи, спрямовані на всебічний захист від зовнішніх і внутрішніх загроз, що можуть негативно позначитися на результатах господарської діяльності. Для ефективного управління ресурсами, які сприяють сталому економічному розвитку ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»», доцільно впровадити комплексну систему діагностики та прогнозування рівня економічної безпеки. Основою такої системи має бути використання даних, отриманих із роботи обліково-аналітичної системи підприємства.

Ефективність цієї системи залежить від належного управління, забезпечення безперебійного функціонування всіх її компонентів і контролю за захистом інформаційних ресурсів. Це дає змогу своєчасно запобігати управлінським помилкам, витоку конфіденційної інформації, порушенням режиму збереження комерційної таємниці та гарантує стабільний розвиток

підприємства.

Рис. 3.2. Послідовність етапів створення системи обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками економічної безпеки ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

На основі викладених положень було виділено шість етапів управління ризиками в рамках впровадження моделі обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства. Кожен етап враховує сучасні аналітичні підходи до оцінки та зниження ризиків (рис. 3.2).

Розглянемо детальніше алгоритм взаємодії процесів обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками економічної безпеки, які є ключовими компонентами запропонованої методики. Взаємозв'язок модулів

оцінювання, обліку, аналізу та планування в системі управління ризиками показано на рис. 3.3.

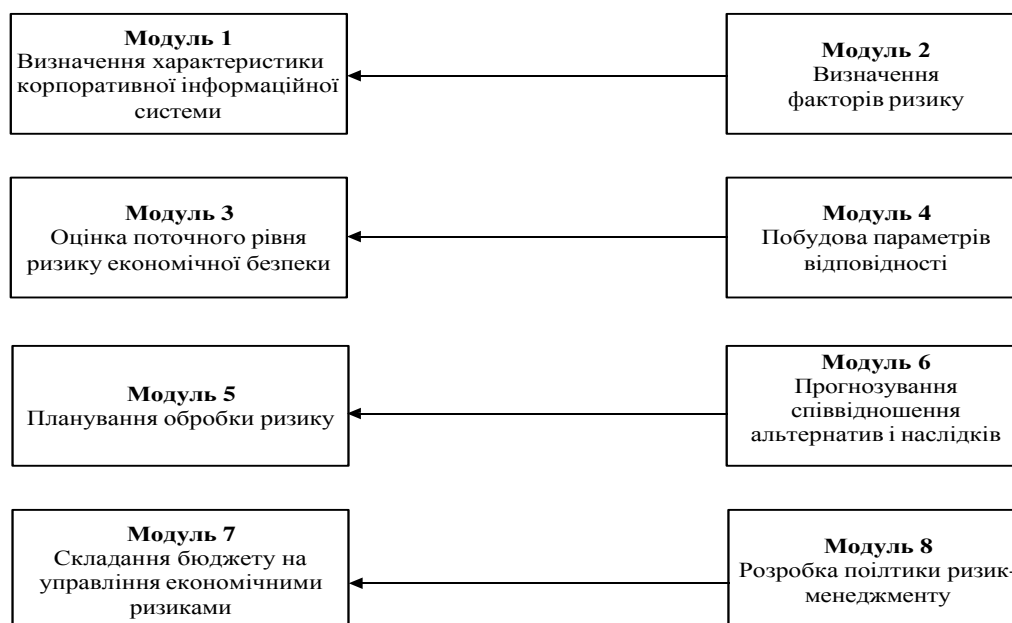

Рис. 3.3. Взаємозв'язок модулів процесів оцінювання, обліку, аналізу та планування у системі управління ризиками економічної безпеки ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

Розглянемо детальніше логіку роботи модулів системи обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками економічної безпеки підприємства, кожен із яких виконує специфічні, але взаємопов'язані завдання. Перший модуль зосереджений на зборі, систематизації та первинному аналізі даних, що відображають ефективність функціонування підсистеми обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками економічної безпеки. Другий модуль створює базу факторів ризику для подальшого аналізу, формуючи інформаційну основу для виявлення загроз, актуальних для діяльності підприємства.

Третій модуль відповідає за кількісну оцінку рівня ризику з використанням статистичних і математичних методів, визначаючи ступінь впливу кожної загрози на елементи корпоративної інформаційної системи.

Отримані дані передаються до першого модуля для уточнення показників ефективності системи. У межах четвертого модуля розробляються метрики приналежності для нечітких множин, що дає змогу оцінювати рівень ризику в умовах невизначеності. З огляду на складність оцінки доцільно застосовувати експертні методи, які забезпечують гнучкість і адаптивність у процесі прийняття рішень.

П'ятий модуль зосереджений на плануванні заходів із управління ризиками та виборі оптимальних управлінських рішень. Тут використовуються алгоритми пошуку найкращих варіантів, наприклад, через створення графів можливих сценаріїв дій. Результатом є рішення щодо способів мінімізації або нейтралізації ризиків. Шостий модуль здійснює прогнозування співвідношення альтернатив і результатів, визначаючи вагові коефіцієнти пріоритетів для вибору найефективнішого управлінського рішення. На основі цього прогнозу формується остаточне рішення, яке визначає подальшу стратегію дій.

Сьомий модуль пов'язаний із бюджетуванням заходів із забезпечення економічної безпеки. Він створює фінансову основу для реалізації дій, спрямованих на протидію ризикам, забезпечуючи контроль витрат і ефективність ухвалених рішень. Важливу роль відіграє зв'язок із восьмим модулем, який формує політику ризик-менеджменту підприємства. Його мета — розробка гнучкої системи управління, здатної оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та внутрішніх умов господарської діяльності.

Побудована система обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками економічної безпеки забезпечує не лише оперативний контроль загроз, а й формує підґрунтя для стратегічного планування заходів із захисту підприємства. Сучасний рівень економічної безпеки досягається, коли підприємство володіє ефективною логічною схемою виявлення, аналізу, оцінки та нейтралізації ризиків, що базується на достовірній аналітичній інформації.

3.3. Розроблення структурно-логічної моделі для забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства

Система забезпечення економічної безпеки підприємства може бути представлена у вигляді багаторівневої моделі, де кожен рівень виконує власні функції, але водночас тісно пов'язаний із іншими. Така побудова забезпечує послідовність, цілісність та ефективність управління ризиками (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Структурно-логічна модель інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою

Рівень моделі	Зміст
1. Стратегічний рівень	Розробка політики економічної безпеки, прогнозування ризиків, стратегічне управління ресурсами
2. Тактичний рівень	Реалізація програм і заходів з управління ризиками, формування інформаційно-аналітичної бази
3. Операційний рівень	Виконання основних і допоміжних бізнес-процесів, моніторинг показників безпеки
4. Аналітичний рівень	Аналіз ризиків, оцінка ефективності заходів, розробка коригувальних рішень

Стратегічний рівень є фундаментом усієї системи безпеки та визначає її довгострокові орієнтири На цьому етапі:

- формується політика економічної безпеки, яка відображає місію, цілі та принципи захисту підприємства від загроз;
- проводиться прогнозування ризиків із урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників: макроекономічної ситуації, ринку, конкурентного середовища, ресурсного потенціалу;
- здійснюється стратегічне управління ресурсами - визначення ключових напрямів інвестицій, розподіл фінансових, кадрових, матеріальних ресурсів із метою мінімізації довгострокових ризиків.

Стратегічний рівень задає вектор розвитку та є основою для формування тактичних і операційних рішень.

На тактичному рівні загальна стратегія трансформується у конкретні програми, процедури та заходи:

- реалізація програм і заходів управління ризиками, що передбачають застосування інструментів захисту фінансової, інформаційної, виробничої, кадрової сфер;
- формування інформаційно-аналітичної бази, що включає систематизацію даних про ризики, механізми контролю, ключові показники безпеки;
- розробка алгоритмів взаємодії між підрозділами, які беруть участь у системі економічної безпеки.

Цей рівень забезпечує гнучкість системи, дозволяє адаптувати стратегічні рішення до реальних умов роботи підприємства.

Операційний рівень відображає практичне втілення заходів із забезпечення безпеки у повсякденній діяльності підприємства.

Тут здійснюється:

- виконання основних і допоміжних бізнес-процесів, пов'язаних із виробництвом, постачанням, збутом, обліком, логістикою;
- моніторинг показників безпеки — контроль за ключовими параметрами: фінансовими показниками, ресурсними витратами, станом внутрішнього контролю, рівнем дотримання технологій тощо;
- оперативне реагування на відхилення шляхом виконання інструкцій, планів і процедур.

На цьому рівні забезпечується стабільність і безперервність роботи підприємства.

Аналітичний рівень об'єднує інформаційні потоки від усіх попередніх рівнів і формує основу для прийняття управлінських рішень.

Основні функції:

- аналіз ризиків: виявлення причин, наслідків та інтенсивності загроз;

- оцінка ефективності заходів, які впроваджені на тактичному й операційному рівнях;
- розробка коригувальних рішень, спрямованих на усунення недоліків, оптимізацію процесів та вдосконалення системи економічної безпеки.

Аналітичний рівень забезпечує зворотний зв'язок у системі, формує нові пропозиції, які передаються на стратегічний та тактичний рівні.

Схематично вище викладене можна представити схематично на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Структурно-логічна модель інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства

Отже, представлена структурно-логічна модель дозволяє вибудувати комплексну та ефективну систему економічної безпеки підприємства. Чітке розмежування функцій за рівнями забезпечує контроль, прогнозованість і адаптивність, а наявність аналітичного блоку - постійне вдосконалення та підвищення стійкості до ризиків.

Висновки до розділу 3

1. Для ефективного управління підприємством необхідно використовувати таку модель, яка дозволяє створювати гнучкі системи, здатні своєчасно реагувати на зміни як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі. Вона має формувати стабільні механізми реагування на загрози та підтримувати належний рівень економічної безпеки. Одним із можливих варіантів такої моделі є модель функціонування підприємства, що забезпечує побудову системи інформаційно-аналітичного супроводу економічної безпеки його діяльності.

2. Модель інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки діяльності поєднує елементи різних складових архітектури підприємства та структурує понятійний апарат у цій сфері. Вона є зрозумілою та зручною для адаптації як для розробників бізнес-архітектури, так і для спеціалістів, які займаються побудовою систем економічної безпеки. Така модель дозволяє уніфікувати термінологію та створити цілісне уявлення про взаємозв'язки між складовими управління економічною безпекою підприємства.

3. Безпека бізнес-процесів розглядається як цілісна, системно організована послідовність взаємопов'язаних операцій, спрямованих на досягнення конкретних результатів і забезпечення реалізації стратегічних цілей підприємства. У структурі діяльності виділяють стратегічні процеси розвитку та вдосконалення, що охоплюють сфери стратегічного управління,

інноваційного розвитку, управління проєктами та забезпечення якості. Вони формують основу довгострокового розвитку підприємства та визначають його конкурентоспроможність. Водночас операційні або основні процеси зосереджені на безпосередній господарській діяльності, включаючи виробництво, маркетинг, збут продукції та матеріально-технічне забезпечення. Їх ефективність безпосередньо впливає на фінансові результати та стабільність функціонування підприємства. Допоміжні бізнес-процеси, у свою чергу, забезпечують підтримку основної діяльності через інфраструктурне, технічне, інформаційне та кадрове забезпечення, а також організацію документообігу, що сприяє належному рівню координації управлінських і виконавчих функцій у межах системи економічної безпеки підприємства.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У ході дослідження було досягнуто поставленої мети та вирішено комплекс завдань, що дозволило всебічно розкрити теоретичні, аналітичні та практичні аспекти удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

1. Розкрито теоретичні основи інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства, а саме встановлено, що інформаційно-аналітичне забезпечення є ключовим інструментом підтримки управлінських рішень, забезпечує своєчасне виявлення загроз, діагностику ризиків та формує основу для системи превентивного управління.

2. Обґрунтовано базові засади формування інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової безпеки та визначено систему принципів, структурних елементів та функцій, що забезпечують ефективність аналітичної підтримки управління. Підкреслено значення інтеграції інформаційних потоків та використання сучасних цифрових технологій.

3. Охарактеризовано ключові параметри та характеристики інформаційно-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою, а саме узагальнено вимоги до інформації, критерії її якості, індикатори ефективності та роль автоматизованих систем у побудові комплексної системи безпеки.

4. Надано організаційно-економічну характеристику ТОВ «СП «Лідер Агро»», проаналізовано особливості функціонування підприємства, визначено зовнішні та внутрішні фактори впливу, що формують ризики у сфері фінансової та економічної безпеки.

5. Оцінено стратегічний підхід підприємства до управління фінансовою безпекою та виявлено, що наявні механізми частково відповідають стратегічним цілям, однак потребують модернізації, зокрема у напрямі ризик-орієнтованого управління та стратегічного планування.

6. Досліджено інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління підприємством та в процесі дослідження встановлено наявність низки проблем: фрагментарність інформаційних потоків, недостатня автоматизація, відсутність єдиної бази даних для комплексного аналізу. Це обмежує можливості оперативного реагування на загрози.

7. Ідентифіковано ключові фінансові ризики та загрози, що можуть негативно впливати на рівень економічної безпеки. Визначено проблемні аспекти ліквідності, ефективності використання активів та структури капіталу.

8. Запропонована модель передбачає інтеграцію інформаційних ресурсів, використання сучасних цифрових інструментів (ВІ-систем, прогнозної аналітики), підвищення точності моніторингу ризиків і рівня захищеності. Розроблені заходи включають удосконалення системи збору й обробки інформації, оптимізацію фінансового контролю, впровадження методів ризик-менеджменту та посилення внутрішнього контролю.

Отже, виконане дослідження підтвердило, що удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення є критично важливим чинником зміцнення фінансово-економічної безпеки підприємства. Запропоновані модель та практичні заходи можуть бути впроваджені у діяльність господарюючих суб'єктів та сприяти підвищенню їх фінансової стійкості, конкурентоспроможності та здатності протистояти загрозам економічної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bondar I., Doroshenko T. Economic security of the enterprise as a factor of efficiency of foreign economic activity. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. 2022. №1 (78). С. 70-82. Артеменко, Л. П. Стратегічне управління економічною безпекою інноваційно-орієнтованих підприємств. Вісник Донецького національного університету, Сер. В: Економіка і право. 2015. Вип. 1. С. 13-17.
3. Баланда А. Л. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності: стан та перспективи розвитку. Управління проектами та розвиток виробництва. 2016. №1. С. 154-159.
4. Баранова В. В. Сутність економічної безпеки національного господарства та її характеристики. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Випуск 21. Частина 2. С. 147-152.
5. Барановський О. І. Сутність економічної безпеки. Współpraca Europejska (European Cooperation). 2015. №2 (2). С. 59-76.
6. Башинська, І. О. Інноваційно-інформаційні технології для забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємства. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти. Херсон: Грінь Д. С., 2016. Вип. 1, розд. 23. С. 607-635.
7. Білошкурська Н. В., Білошкурський М. В. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємств. Сталий розвиток економіки. 2013. №2. С. 85-89.
8. Бровкіна Ю. О. Підходи до вивчення поняття економічної безпеки підприємства. Економіка: реалії часу. 2015. №1 (17). С. 122-128.
9. Бушнов С. В. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки компанії [Електронний ресурс]. URL: http://www.rusnauka.com/15_NNM_2014/Economics/10_170311.doc.htm.
10. Василішин С. І. Модифікація принципів обліково-аналітичного

забезпечення як домінанта управління економічною безпекою аграрних підприємств. Бізнес Інформ. 2020. №6. С. 219-226.

11. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія. Львів: Видавництво, 2022. 386 с.

12. Васильців Т. Г., Ярошко О. Р. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки. Науковий вісник ЛТЕУ України. 2021. Вип. 21.2. С. 132-136.

13. Вахлакова В. Економічна безпекологія: становлення науки. Проблеми економіки. 2017. №1. С. 290-296.

14. Вергун А. М., Савченко М. М., Тарасенко І. О. Діагностика рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Міжнародний науковий журнал. 2020. Вип. 2. С. 23-26.

15. Вовк В. В. Формування системи економічної безпеки підприємства. URL: http://confcontact.com/2021_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom2/10_Vovk.htm.

16. Волощук Л. О. Класифікація підходів та методів формування аналітичних інструментів оцінювання економічної безпеки промислового підприємства. Економіка: реалії часу. 2022. №5. С. 224-231.

17. Гайда Т. Ю. Проблеми вимірювання ефективності систем інформаційно-аналітичного забезпечення підприємств. Ефективна економіка. 2023. №9. С. 39-43.

18. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: монографія. К.: КНЕУ, 2021. 305 с.

19. Гнилицька Л. В. Теоретико-методичні та прикладні основи забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності: монографія. К.: Дорадо-Друк, 2022. 290 с.

20. Гордієнко Н. І., Гордієнко Т. В., Азарова Т. В. Обліково-

аналітичне забезпечення економічної безпеки акціонерного товариства будівельної галузі. Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст». 2024. №108. С. 285-290.

21. Гуцалюк О. М. Постанова задачі оцінювання безпеки інтеграційного розвитку великомасштабних економіко-виробничих систем. Бізнес Інформ. 2025. №9. С. 142-149.

22. Денисов О. Є. Забезпечення економічної безпеки галузі в умовах глобалізації: монографія. Університет «КРОК». К.: ДКС центр, 2023. 420 с.

23. Дергачова В. В., Колешня Я. О. Вплив сучасних інформаційних технологій на економічну безпеку підприємства. 2021. [Електронний ресурс]. URL:https://www.researchgate.net/publication/321981170_VPLIV_SUCASNIH_INFOMACIJNIH_TENNO.

24. Дуб Б. С. Інтеграція та синергія видів менеджменту для вдосконалення системи економічної безпеки підприємства. Сталий розвиток економіки. 2022. №4 (33). С. 47-53.

25. Дяченко К. С. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємств будівельної галузі. Технологический аудит и резервы производства. 2020. №4 (5). С. 31-36.

26. Журавльова Т. В. Сутність інтегрованої системи обліково-інформаційного забезпечення управління аграрними підприємствами [Електронний ресурс]. URL: http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_2023.

27. Завербний А., Ноджак Л., Міщанчук С. Інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки України за євроінтеграційних умов. Економіка та суспільство. 2024. №33.

28. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. №964-IV. Голос України. 2022. 22 лип. С. 20-21.

29. Зачосова Н. В., Горячківська І. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінювання функціонування системи економічної безпеки підприємств та фінансових установ. Глобальні та національні проблеми

економіки. 2023. №10. С. 339-344.

30. Ібрагімов Е. Е. Принципи побудови системи економічної безпеки підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2021. Вип. 6. С. 330-333.

31. Іванків О. Я. Сутність системи економічної безпеки підприємства в умовах євроінтеграції. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2022. Випуск 11. С. 109-113.

32. Ілляшенко О. В. Модель оцінювання стану системи економічної безпеки підприємства. Проблеми економіки. 2020. №3. С. 301-308.

33. Кіржецька М. С., Кіржецький Ю. І. Економічна безпека підсистем харчової промисловості України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2023. 214 с.

34. Козаченко Г. В., Ілляшенко О. В. Особливості оцінювання стану системи економічної безпеки підприємства у контексті формування механізму її управління. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2024. №4, Т. 3. С. 97-101.

35. Кравчик Ю. В., Каткова Т. І. Структурно-функціональна характеристика економічної безпеки промислового підприємства. *Innovation and sustainability*. 2025. №1. С. 84-95.

36. Кримчак Л. А. Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств. Бізнес Інформ. 2021. №6. С. 33-39.

37. Кутузова М. М. Теоретичні основи дослідження формування і розвитку економічної безпеки. Молодий вчений. 2022. №1. С. 628-631.

38. Куценко Д. М. Необхідність інформаційно-аналітичного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень з метою підтримки фінансово-економічної безпеки на підприємстві. Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Перші кроки в науку». Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2023.

39. Куцик В. І., Лупак Р. Л. Моделювання конкурентних позицій

підприємств реального сектора економіки на внутрішньому ринку. Бізнес Інформ. 2024. №12 (479). С. 244-249.

40. Лазаришина І. Д., Оренчин О. В. Джерела інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2021. №38. С. 62-65.

41. Лисенко Н. О., Білошкурська Н. В. Економіко-організаційний механізм формування економічної безпеки агропромислових підприємств. Монографія. Умань: ВПЦ «Візаві», 2022. 257 с.

42. Ліхоносова Г. С. Механізми бюджетування діяльності підприємства: можливості управління фінансовою безпекою. Часопис економічних реформ. 2025. №3 (35). С. 24-30.

43. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. Київ: НІСД, 2023.

44. Мігус І. П., Худолій Л. М., Денисенко М. П., Міхно С. П. Корпоративне управління в системі економічної безпеки акціонерних товариств України: колективна монографія. Черкаси: ТОВ «Маклаут», 2021. 274 с.

45. Мойсеєнко І. П., Федішин О. О. Управління знаннями в системі економічної безпеки підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2024. №5. С. 516-519.

46. Момот Т. В., Зубенко А. В., Вершиніна Д. М. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеко-орієнтованого управління підприємств будівельної галузі. Вісник Хмельницького національного університету. 2025. №1. С. 193-196.

47. Мороз О. В., Карачина Н. П., Шиян А. А. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2022. 241 с.

48. Небава М. І., Міронова Ю. В. Економічна безпека підприємства: електронний навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2023. 75 с.

49. Овчаренко Є. І. Сучасна економічна безпекологія: основні онтологічні протиріччя та напрями їх вирішення. Бізнес Інформ. 2024. №11.

С. 8-14.

50. Олійничук О. І. Обліково-інформаційне забезпечення формування й імплементації стратегії економічної безпеки підприємства. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». 2021. №1. С. 41-47.

51. Омелянчук Т. М. Значення та шляхи розвитку обліково-аналітичного забезпечення протидії економічним загрозам. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. 2025. Вип. 8. С. 20-30.

52. Отенко І. П., Яртим І. А. Оцінювання економічної безпеки в процесах розвитку підприємства. Бізнес Інформ. 2022. №11. С. 255-261.

53. Павлова Г.Є. Роль фінансово-економічної безпеки у стабільному розвитку підприємства // Г.Є. Павлова, В.Я. Калуга, Б.В.Погорілий // Наукові перспективи (Серія «Економіка»). Випуск № 9(51). 2024. С. 722-730.

54. Павлова Г.Є. Умови підтримання надійної економічної безпеки сільськогосподарських суб'єктів господарювання/ Г.Є. Павлова // Агросвіт. № 10, 2025. С. 4-8.
<https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/6362/6440>.

55. Павлова Г.Є. Методичні підходи до моделювання та стратегічного управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві/ Г.Є. Павлова, І.П. Приходько, М.М. Чередниченко // Мукачівський державний університет. Економіка та управління підприємствами (Економіка і суспільство). Випуск №13. 2017. С. 656-661.

56. Перерва П. Г. Місце інноваційної складової у забезпеченні економічної безпеки підприємства. Інформація та знання в системі управління інноваційним розвитком: монографія / заг. ред. Ю. С. Шипуліна. Суми: Триторія, 2023. Розд. 7.2. С. 301-314.

57. Пилипенко А. А. Управління економічною безпекою функціонування та розвитку інтегрованої структури бізнесу: архітектурне моделювання та організація обліку. Економіка розвитку. 2024. №2 (86). С. 71-

80.

58. Пуцентейло П. Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. 2020. Вип. 11. С. 224-232.

59. Пуцентейло П. Р. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємства. Інноваційна економіка. 2021. №3 (58). С. 228-233.

60. Пуцентейло П. Р. Особливості функціонування аналітичного забезпечення підприємств. Інноваційна економіка. 2022. №1 (56). С. 194-198.

61. Пуцентейло П. Р., Гуменюк О. О. Основні аспекти формування ефективної системи економічної безпеки підприємства. Економічний дискурс. 2023. №2. С. 37-47.

62. Пуцентейло П. Р., Гуменюк О. О. Стратегічний аналіз як важливий елемент управління підприємством. Інноваційна економіка. 2024. №3-4 (62). С. 196-205.

63. Садчикова І. В., Садчиков В. С. Концептуальні засади інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Фінансові дослідження. 2025. №1. С. 87-95.

64. Сугак Т. О. Особливості інформаційно-аналітичного забезпечення фінансової складової системи економічної безпеки підприємства. Вчені записки Університету «Крок». 2021. Вип. 51. С. 52-59.

65. Тарасенко І. О., Цимбаленко Н. В., Батечко О. М. Формування системи інформаційної безпеки. Формування ринкових відносин в Україні. 2022. №12. С. 48-52.

66. Ткачук Г. О. Облікове забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства в умовах оренди державного майна. Проблеми фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності в умовах інтеграції України в світову економіку: монографія / за заг. ред. В. В. Немченко. Одеса, 2023. С. 125-138.

67. Ткачук Г. О. Теоретико-методологічні аспекти формування

корпоративної політики економічної безпеки підприємства. Вісник Сумського аграрного національного університету. Серія «Економіка і менеджмент». 2024. Випуск 3 (78). С. 112-117.

68. Топоркова О. В., Акімова Н. С., Наумова Т. А. Стратегічні аспекти управління ризиками для забезпечення економічної безпеки підприємства. Бізнес Інформ. 2025. №8. С. 237-243.

69. Тринька Л. Я. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємств. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2021. №177, Ч. 4: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. С. 177-182.

70. Туров І. Концептуальний підхід до формування ефективного управління системою фінансової безпеки суб'єктів господарювання / І. Туров // Фінансово-економічна безпека: теоретико-методичні засади та практичні інструменти управління / за заг. ред. Губарик О.М., Васільєва Л.М. Дніпро: ДДАЕУ, 2025.С. 273-281.

71. Туров І. Р. Оптимальний вибір показників для оцінювання стану фінансової безпеки суб'єкта господарювання / Туров І. Р. // Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: збірник тез III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 22-23 жовтня 2025 р. Дніпро: ДДАЕУ, 2025.С.230-231.

72. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навч. посіб. / за заг. ред. С. М. Фролова; [С. М. Фролов, О. В. Козьменко, А. О. Бойко та ін.]. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2022. 332 с.

73. Хринюк О. С., Корчовна М. Р. Система забезпечення економічної безпеки підприємства: основні елементи. Ефективна економіка. 2023. №3.

74. Череп А. Сутність економічної безпеки як складової частини діяльності підприємства та сучасні підходи до її трактування. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. 2024. Вип. 31(1). С. 27-34.

75. Штангрет А. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства: методичні засади. Економіка та суспільство. 2025. №9. С. 722-726.

ДОДАТКИ

Оцінка майна ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» за 2020-2024 рр., тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна)	2020 р.	2021р.	2022р.	2023 р.	2024 р.	Відношення у % 2024 р. до 2020 р.
	Майно - усього	2136,4	5276,0	5984,0	8142,0	9063,0	424,25
1	Необоротні активи	249,3	1699,0	1663,0	2091,0	3765,0	1510,23
1.1	Основні засоби	249,3	1698,0	1412,0	1707,0	3136,0	125792
1.2	Довгострокові біологічні активи	0	0	253,0	386,0	358,0	0
2	Оборотні активи	1886,3	3579,0	4322,0	6052,0	5299,0	280,90
2.1	Оборотні виробничі фонди	1328,9	1628,0	1527,0	3088,0	2358,0	177,44
2.1.1	Виробничі запаси	529,9	639,0	242,0	662,0	459,0	86,62
2.2	Фонди обігу	557,5	1952,0	2796,0	2956,0	2941,0	527,35
2.2.1	Готова продукція і товари	455,1	1684,0	2338,0	1989,0	2017,0	443,09
2.2.2	Поточна дебіторська заборгованість	34,3	263,0	452,0	887,0	917,0	2673,47
2.2.3	Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	6,6	6,0	8,0	82,0	9,0	136,36
2.2.4	Інші оборотні активи	61,8	2,0	0	0	0	0
3	Витрати майбутніх періодів	0	0	0	0	0	0

Додаток А

Оцінка капіталу ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»» за 2020-2024 рр., тис. грн.

№	Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Відношення 2024 до 2020 (%)
-	Загальний капітал та зобов'язання	2136,4	5276,0	5984,0	8142,0	9063,0	424,25
1	Чистий власний капітал	726,0	190,0	252,0	2804,0	2873,0	395,73
1.1	Зареєстрований капітал	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0	100,00
2	Загальні зобов'язання	1411,4	5087,0	5733,0	5339,0	6191,0	438,71
2.1	Резерви на майбутні витрати та платежі	43,4	1,0	36,0	85,0	111,0	255,76
2.2	Довгострокові фінансові зобов'язання	968,4	1165,0	1001,0	901,0	1503,0	155,20
2.3	Короткострокові зобов'язання	401,6	3923,0	4698,0	4355,0	4579,0	1140,29
2.3.1	Заборгованість перед кредиторами	58,9	115,0	78,0	537,0	3,0	5,09
3	Авансові доходи майбутніх періодів	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	100,00

Додаток Б

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

№	Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Відношення 2024 до 2020 (%)
1	Балансова вартість основних засобів на початок року	968,7	1093,0	2856,0	3055,0	3704,0	382,39
2	Придбання основних засобів за рік	125,3	1764,0	200,0	889,0	737,0	588,19
3	Вибуття основних засобів за рік	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	100,00
4	Балансова вартість основних засобів на кінець року	1093,0	2856,0	3055,0	3704,0	6118,0	559,83
5	Амортизаційні відрахування за рік	48,3	316,2	486,0	355,0	986,0	2041,41
6	Накопичений знос на початок року	796,5	843,8	1159,0	1644,0	1998,0	250,85
	Накопичений знос на кінець року	843,8	1159,0	1644,0	1998,0	2983,0	353,52
7	Чистий приріст (зменшення) вартості основних засобів, тис. грн	125,30	1764,00	200,00	650,00	2415,00	1927,37
8	Річний темп зміни вартості основних засобів, %	113,84	262,45	107,97	122,25	166,19	145,99
9	Відносний приріст (зменшення) вартості основних засобів, %	13,84	162,45	7,97	22,25	66,19	478,25
10	Частка оновлення основних засобів, %	12,38	62,75	7,52	24,98	13,03	105,25
11	Частка вибуття основних засобів, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	100,00
12	Очікуваний період повного оновлення, років	9,79	2,62	16,35	5,17	9,31	95,10
13	Частка заміни основних засобів, %	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	100,00
14	Частка розширеного відтворення основних засобів, %	101,00	101,00	101,00	74,09	328,99	325,73
15	Середній період обороту основних засобів, років	22,77	7,26	7,09	10,54	5,98	26,26
16	Рівень зношеності на початок року, %	83,21	78,18	41,56	54,80	54,93	66,01
	Рівень зношеності на кінець року, %	88,09	107,04	58,55	66,39	81,53	92,55
17	Рівень придатності на початок року, %	18,79	23,82	60,44	47,20	47,07	250,51
	Рівень придатності на кінець року, %	13,91	-5,04	43,45	35,61	20,47	147,16

Додаток В

Фінансові результати діяльності ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»», 2020-2024 рр. тис. грн.

№ з/п	Показники	2020 р.	2021р.	2022р.	2023 р.	2024р.	Відношення у % 2024 р. до 2020 р.
1	Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3289,51	4662,00	8304,00	9761,00	12710,00	386,37
2	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2896,31	4014,00	6920,00	8134,00	10592,00	365,69
3	У % до доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	88,06	86,20	83,34	84,33	83,34	94,64
4	Операційні витрати, у тому числі:						
	а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	1965,01	3119,00	5769,00	5234,00	8570,00	436,09
	б) адміністративні витрати;	174,31	313,00	1155,00	691,00	761,00	436,58
	в) витрати на збут;	29,31	144,00	118,00	56,00	198,00	672,88
	г) інші операційні витрати.	133,01	0	31,00	73,00	3,00	1,51
5	Валовий прибуток (збиток)	931,31	896,00	1152,00	2901,00	2023,00	163,24
6	У % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	32,16	22,40	16,65	36,66	19,10	59,39
7	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	594,71	441,00	-151,00	2084,00	1064,00	178,94
8	Фінансові та інвестиційні доходи	0	0	0	0	0	0
9	Фінансові та інвестиційні витрати	183,90	418,00	285,00	205,00	457,00	248,51
10	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	410,80	24,00	-435,00	1880,00	608,00	148,00
11	Податок на прибуток від звичайної діяльності	0	0	0	0	0	0
12	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	410,80	24,00	-435,00	1880,00	608,00	148,00
13	У % до прибутку від звичайної діяльності до оподаткування	100	100	100	100	100	100
14	Надзвичайні доходи	0	0,00	0	0	0	0
15	Надзвичайні витрати і податки з надзвичайного прибутку	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
16	Чистий прибуток (збиток)	410,90	23,00	-434,00	1879,00	607,00	147,72
17	У % до прибутку (збитку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12,49	0,49	-5,23	19,25	4,78	-7,72
18	У % до валового прибутку (збитку)	44,12	2,57	-37,71	64,79	30,02	-14,10

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»», 2020-2024 рр.

Показники	Нормативне значення	2020 р.	2021р.	2022р.	2023 р.	2024 р.	Відношення у % 2024 р. до 2020 р.
1. Показники структури капіталу							
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,35	0,05	0,05	0,35	0,33	94,29
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,67	0,97	0,97	0,67	0,69	102,99
Коефіцієнт фінансування	>1	0,52	0,05	0,05	0,54	0,47	90,38
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	1,96	26,92	22,85	1,91	2,17	110,71
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	0,58	0,87	0,81	0,25	0,35	60,34
Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	0,70	0,24	0,18	0,18	0,25	35,71
2. Показники стану оборотних активів							
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	1443,30	-345,00	-412,00	1614,00	611,00	42,34
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,78	-0,20	-0,20	0,28	0,13	16,67
Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	0,81	-0,20	-0,21	0,33	0,15	18,52
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0	-0,02	-0,03	0,06	0,02	-
3. Показники стану основного капіталу							
Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,74	1,57	0,57	0,81	0,68	91,89
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,13	0,33	0,25	0,22	0,36	276,92
Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,78	0,42	0,55	0,55	0,50	64,10
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	7,55	2,12	2,61	2,91	1,42	18,81

Додаток Ж

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів
ТОВ ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»», 2020-2024 рр., тис. грн.

№ з/п	Показники	Нормативне значення	2020 р.	2021р.	2022р.	2023 р.	2024 р.	Відношення у % 2024 р. до 2020 р.
1	Оцінка ліквідності							
1.1	Високоліквідні активи (А1)	≥П1	6,60	6,00	8,00	83,00	8,00	124,09
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	95,80	264,00	452,00	887,00	917,00	955,17
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	1783,90	3311,00	3864,00	5078,00	4374,00	245,16
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	0	0	0	0	0	0
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	343,70	3809,00	4630,00	3818,10	4577,00	1335,29
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	968,40	1165,00	1001,00	900,10	1503,00	155,27
2	Оцінка платоспроможності							
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,03	0	0	0,03	0	10,78
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	0,11	0,08	0,20	0,23	0,30	198,67
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	4,72	0,92	0,93	1,40	1,17	24,59
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	1,57	1,05	1,06	1,56	1,50	95,49
3	Оцінка оборотності оборотних активів							
3.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	2741,40	3885,00	692000	8134,00	10592,00	386,36
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	1939,36	2732,20	3949,60	5187,00	5675,50	292,70
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	1,42	1,43	1,76	1,58	1,88	132,05
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,72	0,80	0,58	0,65	0,55	75,74
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	256	254	206	240	194	77

Додаток 3

Оцінка ділової активності ТОВ ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»», 2020-2024 рр.

№ з/п	Показники	2020 р.	2021р.	2022р.	2023 р.	2024 р.	Відношення у % 2024 р. до 2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2741,31	3884,01	6919,01	8133,01	10591,01	386,30,6
2	Операційні витрати	5103,61	5826,01	7704,01	6296,01	13630,01	267,08
3	Середньорічна вартість капіталу	2150,06	3705,21	5629,01	7062,01	8601,51	400,07
4	Середньорічна вартість необоротних активів	210,71	973,11	1679,51	1876,01	2927,01	1389,19
5	Середньорічна вартість оборотних активів	1939,36	2732,11	3949,51	5186,01	5674,51	292,61
6	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів	739,66	1477,91	1576,51	2307,51	2723,01	368,16
7	Середньорічна вартість готової продукції і товарів	227,51	1069,01	2010,01	2162,51	2002,01	880,01
8	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	913,86	148,11	356,51	668,51	901,01	98,60
9	Середньорічна вартість власного капіталу	1227,76	457,01	220,01	1527,01	2837,51	231,12
10	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	219,66	85,96	95,51	306,51	269,01	122,48
11	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	1,28	1,06	1,24	1,16	1,21	96,58
12	Фондовіддача необоротних активів, грн	13,02	3,98	4,13	4,35	3,61	27,82
13	Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,42	1,43	1,76	1,58	1,81	132,05
14	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	256	254	206	231	191	77
15	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів	3,72	2,64	4,40	3,53	3,88	104,95
16	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	98	138	83	103	94	96
17	Коефіцієнт обертання готової продукції і товарів	12,05	3,64	3,45	3,77	5,28	43,91
18	Тривалість одного обороту готової продукції і товарів, днів	31	98	106	97	69	229
19	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	3,01	26,24	19,42	12,18	11,76	391,87
20	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	121	15	18	31	32	27
21	Коефіцієнт обертання власного капіталу	2,24	8,51	31,46	5,34	3,74	167,18
22	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	162	43	12	69	97	61
23	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	23,25	67,79	80,68	20,55	50,68	218,08
24	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	16	6	5	19	8	47

Додаток К

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ТОВ «Сільськогосподарське підприємство «Лідер Агро»»

№ з/п	Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2023 р.		2024 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	Показники ліквідності											
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	4,72	11	0,2	11	0,93	8	1,40	8	1,17	8	9
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,27	11	0,08	5	0,11	2	0,23	3	0,21	7	9
2	Показники ділової активності											
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів (тривалість одного обороту дебіторської заборгованості)	120,02	4	13,74	7	18,56	11	29,40	11	30,64	11	9
2.2	Період оборотності запасів, днів	68,23	11	157,39	11	167,60	6	255,50	5	124,81	7	9
2.3	Період оборотності активів, днів	282,36	11	343,44	11	292,89	10	312,60	11	292,38	11	9
3	Показники фінансової незалежності											
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	66,07	11	96,43	8	95,81	2	65,58	2	68,32	7	9
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	76,52	11	-9,62	11	-9,52	1	26,67	1	11,52	1	9
4	Показники рентабельності											
4.1	Рентабельність продажу, %	12,50	7	0,50	11	-5,24	6	19,26	3	4,79	9	10
4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	4,7*	5	0,17	10	-1,94	6	6,66	5	1,77	9	10
4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	8,38	6	1,27	10	-49,33	6	30,77	1	5,36	11	10
5	Інші показники											
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	77,19	4	40,57	5	53,81	9	53,94	8	48,76	8	8
5.2	Частка простроченої дебіторської заборгованості, %	0	11	0	11	0	11	0	11		11	6
5.3	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	0	11	0	11	0	11	0	11	386,51	11	6
	Інтегрований показник фінансового стану	7,70	8,37	5,56	4,76	7,44	-	-	-	-	-	-
	Рейтинг фінансового стану	А	А	Б	Б	А	-	-	-	-	-	-

Інструментарій інформаційно-аналітичного забезпечення економічної
безпеки діяльності підприємства ТОВ «Сільськогосподарське
підприємство «Лідер Агро»»

№ з/п	Інструментарій забезпечення економічної безпеки	Перелік заходів	Суб'єкт, відповідальний за виконання заходу
1	Дослідження та аналіз	- Збір, обробка, оцінка ринкових даних та прогнозування тенденцій розвитку ринку. - Перевірка надійності інформації про контрагентів для мінімізації комерційних ризиків. - Формування інформаційної бази для прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень. - Розробка та впровадження ринкової стратегії.	Менеджери служби збуту, керівник відділу економічної безпеки, економісти, фахівці маркетингової служби
2	Виробництво	- Визначення обсягів виробництва на основі портфеля замовлень та забезпечення оптимального запасу сировини й матеріалів. - Забезпечення сучасним технологічним обладнанням і його своєчасне оновлення. - Впровадження інноваційних рішень.	Керівник виробничого відділу, менеджери відділу постачання
3	Обліково-аналітична служба	- Облік господарських операцій. - Контроль своєчасності та повноти оприбуткування матеріально-виробничих запасів, забезпечення їх збереження. - Моніторинг формування витрат, доходів і фінансових результатів. - Аналіз фінансової звітності.	Головний бухгалтер, керівники підрозділів
4	Юридична підтримка бізнесу	- Укладання угод із спеціалізованими юридичними фірмами для захисту прав та інтересів компанії й працівників. - Забезпечення дотримання правової дисципліни персоналом. - Захист компанії від протиправних дій.	Керівник компанії, юридична служба
5	Планово-економічна служба	- Проведення управлінського аналізу для виявлення факторів впливу на прибуток і резервів зниження витрат. - Аналіз рентабельності асортименту продукції та перспектив розширення виробництва. - Комплексний аналіз господарської діяльності. - Координація розробки бюджетів.	Головний економіст, керівник відділу маркетингу

6	Підбір персоналу	Вивчення кандидатів працювати в компанії. Виявлення, попередження та припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності співробітників компанії щодо її безпеки. Регулярне підвищення кваліфікації працівників обліково-економічної, фінансової та маркетингової служб, відділу економічної безпеки.	Керівник управління кадрами
6	Підбір персоналу	- Оцінка кандидатів на посади в компанії. - Виявлення та запобігання протиправній чи іншій шкідливій діяльності працівників, що загрожує безпеці компанії. - Організація регулярного підвищення кваліфікації працівників обліково-економічної, фінансової, маркетингової служб та відділу економічної безпеки.	Керівник управління кадрами
7	Забезпечення соціальних гарантій персоналу	- Захист працівників від насильницьких посягань. - Проведення соціально-психологічної та профілактичної роботи серед персоналу, організація навчання. - Надання гарантій стабільної роботи, матеріальних і соціальних благ, можливостей кар'єрного зростання.	Керівники служб компанії
8	Створення служби внутрішнього господарського контролю	- Визначення ролі, структури, складу, кваліфікації та компетенцій працівників служби внутрішньогосподарського контролю. - Розробка положення про службу, що включає алгоритми дій у різних ситуаціях для уникнення конфліктів між підрозділами, а також посадових інструкцій для осіб, відповідальних за економічну безпеку.	Керівник організації, керівник служби економічної безпеки
9	Забезпечення збереження власності, зокрема інтелектуальної	- Визначення видів діяльності, що потребують захисту, аналіз можливих каналів витоку інформації та інших загроз фінансовій стабільності. - Захист матеріальних цінностей і комерційної таємниці. - Забезпечення відшкодування матеріальних і моральних збитків, спричинених неправомірними діями.	Головний бухгалтер, юридична служба
10	Захист економічної інформації	- Обмеження доступу до конфіденційної інформації в інформаційних системах. - Встановлення правил допуску персоналу та відвідувачів до приміщень, де обробляється обліково-економічна інформація.	Головний бухгалтер, керівник служби економічної безпеки
11	Зовнішній аудит	- Залучення на основі довгострокових угод фахівців з високою професійною підготовкою та досвідом у сфері обліку, внутрішньогосподарського контролю, управлінського та маркетингового аналізу, а також оцінки економічної безпеки компаній.	Керівник компанії, головний бухгалтер